

PODREČZNIK do szkoły podstawowej

3

KLASA
część 1

A

nasza

SZKOLA

MINISTERSTWO EDUKACJI NARODOWEJ

pracownia
lingwistyk
migowej

Z tego podręcznika korzysta teraz:

1.....

2.....

3.....

Kochane Trzecioklasistki,

Kochani Trzecioklasiści,

ten podręcznik powstał
dzięki pracy wielu osób.

Dbajcie o niego i nie rysujcie w nim.

W przyszłym roku szkolnym
będzie przewodnikiem dla Waszych
młodszych koleżanek i kolegów.

Nasza szkoła

Podręcznik do szkoły podstawowej

Maria Lorek, Monika Zatorska

klasa 3

część 1a

Adaptacja dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi

Agnieszka Bajewska-Kołodziejak, Magdalena Baranowska, Katarzyna Cichocka-Segiet,
Emilia Danowska-Florczyk, Piotr Mostowski, Paweł Rutkowski, Małgorzata Skuza, Krystyna Ziątek

Warszawa 2016

ISBN 978-83-65152-37-4 (całość) 978-83-65152-38-1 (część 1a)

Spis treści

NASZ PLAN NA TRZECIĄ KLASĘ

- 4–5 Pierwszego września
- 6–7 Pod starą dębem
- 8–9 Wspominamy wakacje
- 10–11 Zaulek słówek – wyrazy z ó
- 12–13 To jest moja szkoła
- 14–15 Władze Rzeczypospolitej Polskiej

UCZYMY SIĘ UCZYĆ

- 16–17 „Gazeta Przyjazna” – Czy każdy...
- 18–19 Maciuś filozof
- 20–21 Ja
- 22–23 Dlaczego mózg jest ważny?
- 24–25 Zaulek słówek – rodzaje zdań

O CHLEBIE

- 26–27 Legenda o chlebie
- 28–29 Jakie rośliny uprawia się na polu?
- 30–31 Jak powstaje chleb?
- 32–33 Zaulek słówek – rzeczownik

LAS W KOLORACH JESIENI

- 34–35 Leśna galeria
- 36–37 Nasze drzewo
- 38–39 Co wiemy o drzewach i krzewach?
- 40–41 Martwe żywe drzewa
- 42–43 Akademia Dociekliwych. Grzyby

RAZEM Z INNYMI

- 44–45 Dziewczynka w złotych kolczykach
- 46–47 Paweł i Gaweł
- 48–49 Bo to było tak...

CZTERY ŻYWIÓŁY – ZIEMIA

- 50–51 Cztery żywioły
- 52–53 Zaulek słówek – czasownik
- 54–55 Ziemia

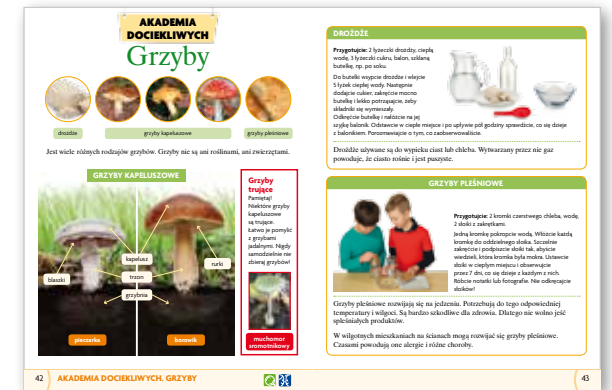
POZNAJEMY KONTYNENTY – EUROPA

- 56–57 Kontynenty
- 58–59 Podróże z Obieżyświatem – Europa
- 60–61 Zaulek słówek – wielka litera
- 62–63 Nasza strona WWW

Treści przyrodnicze.

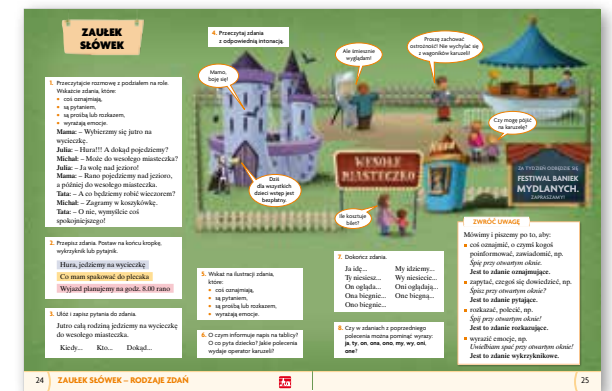
Doświadczenia i eksperymenty.

Akademia Dociekliwych – dodatkowe wiadomości dla zainteresowanych.

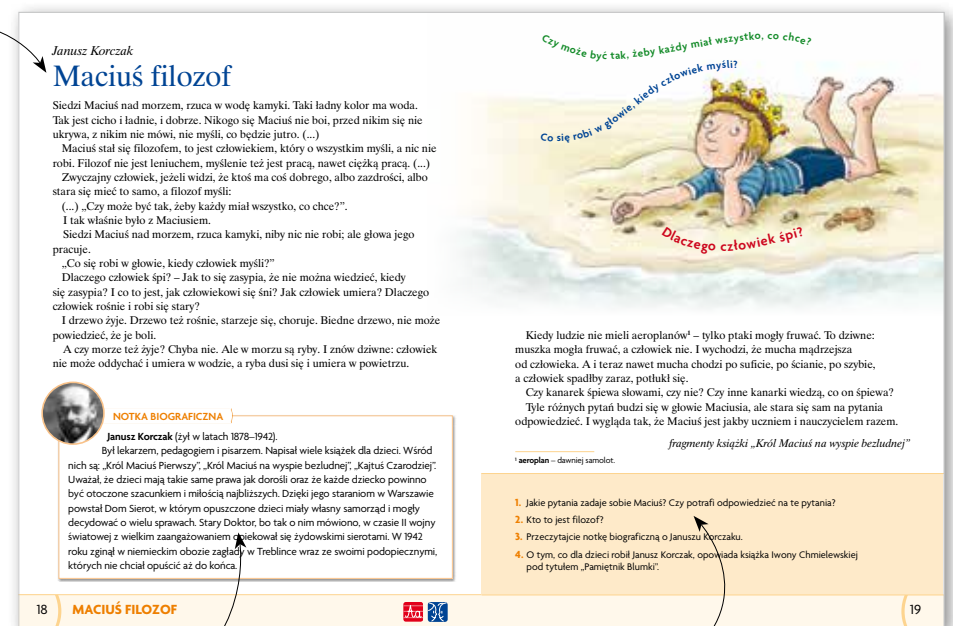

Podróże z Obieżyświatem – sposób na poznawanie kontynentów.

Zaulek słówek – zabawy i ćwiczenia słownikowe, gramatyczne i ortograficzne.

Teksty literackie.

- Edukacja polonistyczna
- Edukacja matematyczna
- Edukacja przyrodnicza
- Edukacja artystyczna
- Edukacja społeczna

Informacje o ważnej postaci.

Pytania, polecenia, inspiracje do aktywnego działania.

JAK KORZYSTAĆ Z PODRĘCZNIKA

Natalia Usenko

Pierwszego września

Pierwszego września
nigdzie nie widać jeszcze jesieni.
Wciąż kwitną kwiaty, słońce przygrzewa,
świat się zieleni.
Tylko zwierzęta, ptaki i grzyby
hen, w ciemnym lesie,
wiedzą, że lato właśnie przemija,
zbliża się jesień.

Pierwszego września
małe pierwszaki do szkoły spieszą.
Będą uczniami!
Trochę się boją, a trochę cieszą...
Ktoś z trzeciej klasy biegnie tuż obok
i macha w biegu –
miło po lecie jest znowu spotkać
swoich kolegów.

Pierwszego września
snują wspomnienia mama i tata.
Szkoła... liceum...
Kiedy minęły te wszystkie lata?

Pierwszego września
prababcia marszczy brwi niespokojnie.
Myśli o bliskich, którzy polegli
na strasznej wojnie.

Pająki nitki babiego lata
na łąkach plotą,
a wrzesień wszystkim rozdaje śliwki.
I jesień złotą...

1. Wymień osoby występujące w wierszu.
O czym one myślą?
2. Które fragmenty wiersza zostały zilustrowane?
3. Przygotujcie prace na temat „Mój pierwszy wrzesień”. Zróbcie wystawę.
4. Przeczytaj ostatnią zwrotkę wiersza.
Co jeszcze może rozdawać wrzesień?

Paweł Beręsewicz

Pod starym dębem

Kończyły się wakacje. Włosy dzieci spłowiały od słońca i zwichrzone od letniego szaleństwa zażywały resztek wolności. Zbliżał się wrzesień – powrót grzebieni i wstążek. Trzeba się było wybawić na zapas, żeby starczyło do następnego lata.

Tylko dorośli byli jacyś dziwni. Szeptali coś po kątach, jakby mieli sekrety, którymi nie chcieli się dzielić. Wprawne dziecięce uszy łowiły strzępki tych rozmów, a w nich słowa: wojna, wojny, wojną, na wojnie... Chłopcom aż oczy błyszczały od tych wykradzonych tajemnic, a potem aż do wieczora trwało struganie dzid z patyków i wiązanie cięciw na leszczynowych łukach.

Tata Krysi był majstrem budowlanym. On akurat nie miał czasu na szeptanie po kątach.

– Trzecią klasę zaczniesz już w nowej szkole – obiecał córce na wiosnę i teraz od rana do wieczora uwijał się na budowie. Nawet jeszcze w nocy przed rozpoczęciem roku coś tam sprawdzał, przesuwiał i dokręcał. Zdążył dosłownie w ostatniej chwili.

Kiedy rano wracał do domu, żeby się przebrać przed uroczystością otwarcia, dziwny warkot zatrzymał go w pół kroku. Po błękitnym, wrześnieowym już niebie sunął czarny klucz samolotów. W pewnej chwili z jednego z nich coś wypadło. Początkowo wyglądało jak kropeczka, potem rosło w oczach, a tuż nad ziemią przybrało kształt podłużnej pigułki. Spadło na szkołę albo gdzieś bardzo blisko. Huknęło i zatrzęsa się ziemia. Kiedy rozwiał się dym i kurz, nowiutki budynek nie miał dachu i okien. Tata Krysi zacisnął pięści i spojrzał za odlatującą maszyną, jak tylko majster od budowania umie patrzeć na majstra od burzenia. Pilot nie zwrócił na to uwagi.

Tego dnia skończyło się szeptanie po kątach. Zburzonej szkoły, spalonych domów i łez w niektórych oczach nie dało się już ukrywać przed dziećmi. „Mamy wojnę” – trzeba było im powiedzieć. „Bronimy się. Musimy być dzielni”. A dzieci były nie tylko dzielne, ale i sprytne. Krysia na przykład wyłagała u mamy stary słój po ogórkach. Włożyła do niego swój największy skarb owinięty w gazetę i ukryła pod dębem przy domu.

– Poczekaj tu grzecznie parę dni – szepnęła, przydeptyując ziemię. – Tu będzie najbezpieczniej. Odkopię cię, jak to się wszystko skończy.

* * *

– Synku, ruszyłbyś się od tego komputera i trochę pomógł! – zawołała mama. Rodzice wybudowali właśnie nowy dom i teraz porządkowali ogródek.

– Znowu? – jęknąłem, ale poszedłem.

Zadanie dostałem ambitne: wykopać osty spod dębu przy płocie. Ziemia była tak twarda, że musiałem skakać na szpadel. Przy którejś kolejnej próbie coś zazgrzytało, więc kucnąłem i pogrzebałem rękami. „Skarb!” – przemknęło mi przez myśl. Wygarnąłem jeszcze kilka garści ziemi i wydobyłem na światło dzienne sporej wielkości słoik. Podważyłem wieczko i wytrząsałem na dłoń

papierowe zawiniątko. Była w nim mała porcelanowa lalka, ubrana

w suknię balową. Ostrożnie położyłem zabawkę na ziemi, a obok

rozprostowałem gazetę, z której ją odwinąłem. Była pożółkła

i pachniała starością. Przeczytałem, że wydano ją w piątek

pierwszego września 1939 roku. „Niemcy podstępnie zaatakowali

Polskę!” – krzyczały wielkie litery tytułu. Czyżby ten „skarb”

leżał pod ziemią aż tak długo? Poczulem chłód na plecach,

jakby niepokój z tamtych pierwszych dni wojny przechował

się w słoiku w nienaruszonym stanie. „Ciekawe, czyja to

lalka?” – pomyślałem. „Na pewno jakiejś dziewczyny.

Czyżby mieszkała tu przed nami? Dlaczego nie odkopiała

słoika? Zapomniała? Nie mogła znaleźć?” A może...

wolałem nie szukać innych powodów.

1. Kiedy dzieje się akcja pierwszej części opowiadania? Kiedy dzieje się akcja drugiej części opowiadania? Co łączy dwie części opowiadania?
2. Czy podobało ci się opowiadanie? Co o nim myślisz?
3. Wskaż w tekście wyrazy, których nie rozumiesz. Sprawdź ich znaczenie w słowniku.
4. Życie waszych rówieśników w czasie II wojny światowej opisuje Joanna Papuzińska w książce pod tytułem „Asiunia”.

1 IX 1939 roku na Polskę napadły hitlerowskie Niemcy. Rozpoczęła się II wojna światowa. **17 IX** do agresji na Polskę przyłączył się Związek Radziecki. Wojna ogarnęła prawie cały świat i trwała do **1945 roku**. Zginęły miliony ludzi. Wiele miejscowości zostało zniszczonych, między innymi Warszawa, Gdynia, Jasto.

Wspominamy wakacje

Po wakacjach każdy z nas, uczniów klasy 3a, miał wiele wspomnień. Niektórym udało się zrealizować wakacyjne plany, innym nie. Dzieliliśmy się swoimi wspomnieniami w różny sposób. Sławek napisał e-mail do Gabrysi. Zuzia i Jola spotkały się, żeby obejrzeć zdjęcia i foldery z miejsc, które odwiedziły. Emil zaprezentował dziennik podróży, a Ola i Maja przygotowały wystawę swoich obrazów wykonanych na zajęciach malarskich.

Od: Sławek
Wysłano: 25-08-2016
Do: Gabrysia
Temat: Wakacje Zdjęcia

Cześć Gabrysiu!
Jak spędziłaś wakacje? Pewnie pamiętasz, że chciałem się nauczyć nurkować. I... hura!!! Nurkuję!!! Nauczyłem się pływać pod wodą i porozumiewać się w niej za pomocą specjalnych znaków nurkowych. Czekam na wiadomość od Ciebie!
Sławek

Mój dziennik podróży

5 lipca – Wyruszamy w podróż.

7 lipca – Jesteśmy w Pieninach. Jesteśmy na splywie przełomem Dunajca.

15 lipca – Od dziś zwiedzamy Tatry. Zaczynamy od wsi Chochołów, niedaleko Zakopanego. Są tam góralskie chaty, które tradycyjnie myje się z zewnątrz wodą z mydłem. Robi się to dwa razy w roku: przed Wielkanocą i przed świętem Bożego Ciała.

20 lipca – Bieszczady. Nocujemy w leśniczówce z widokiem na Połoninę Caryńską.

25 lipca – Wracamy do domu.

Tu nocowaliśmy.

Połonina Caryńska

Wystawa obrazów Oli i Mai

Ola

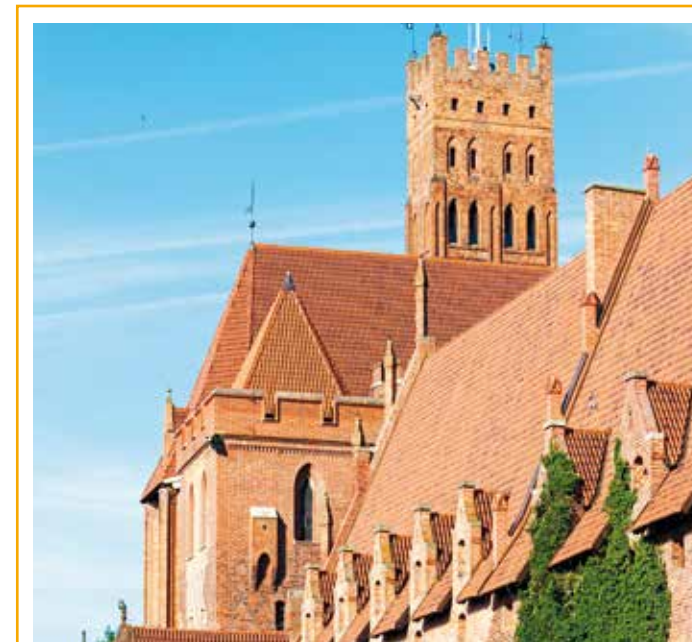
Maja

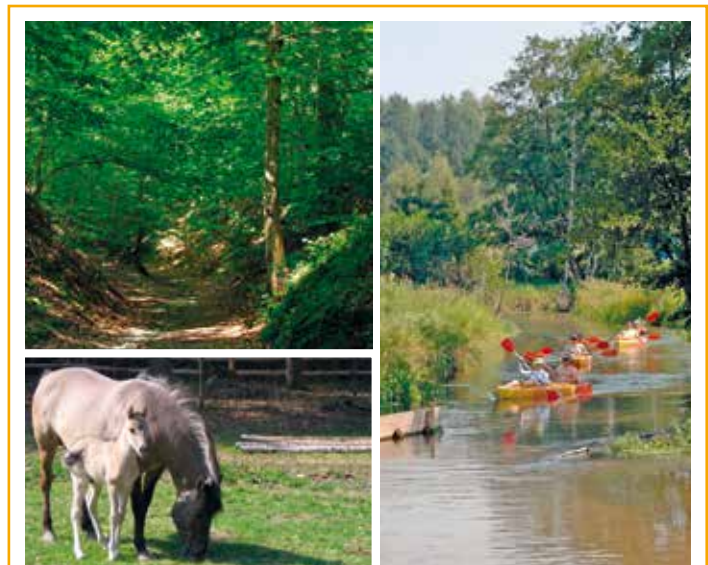
Cześć Jolu, mówi Zuzia!
Właśnie wróciłam z kolonii. Było super! Zwiedziliśmy Toruń i zamek w Malborku. Wpadnij do mnie, to pooglądamy zdjęcia.

Będę po południu. Wezmę ze sobą folder o Roztoczańskim Parku Narodowym. Mam ci wiele do opowiedzenia.

Zamek krzyżacki w Malborku

Atrakcją Roztoczańskiego Parku Narodowego są koniki polskie – niewielkie konie z czarnymi grzywami.

1. Jak dzieci z klasy 3a wspominały wakacje? Jak ty wspominasz wakacje?
2. Pokaż na mapie Polski miejsca, które poznali w czasie wakacji: Emil, Zuzia i Jola.
3. Pokażcie na mapie Polski miejsca, do których chcielibyście pojechać. Dlaczego wybraliście te miejsca?

ZAUŁEK SŁÓWEK

1. W domkach zapisano wyrazy z literą ó. Dlaczego tak pogrupowano te wyrazy?

1

słów trójka krówka
dół dwójka wór
rów słówko główka

• Napisz te wyrazy według wzoru: **wóz** – **wozy**, **mrówka** – **mrowisko**.

2

czólno	próżny	szczegół
klótnia	równy	włócznia
mózg	różga	wójt
ogórek	róża	wróżka
olówek	skóra	źródło
plótno	sójka	żółty
późno	stróż	żółw
próba		

• Wybierz 5 wyrazów i ułóż z nimi zdania.

3

szóstka
sześć
siódemka
siedem
przyjaciółka
przyjaciele
niósł
niesie
wiózł
wiezie

• Ułóż zdania z wyrazami z ó.

4

Kraków grochówka dachówka
Maków wskazówka kryjówka
surówka żaglówka

• Napisz te wyrazy w kolejności alfabetycznej.

5

skrócił – skraca
obrócił – obraca
powtórzył – powtarza

• Podziel te wyrazy na sylaby.

2. Przepisz tekst do zeszytu i podkreśl wyrazy z ó. Do którego domku dopiszesz każdy z tych wyrazów?

Razem z ciocią Różą pojechalysmy w góry. Nocowalysmy w leśniczówce u znajomej góralki, pani Józefy.

Pierwszego dnia zebrałysmy kubeczek borówek i kosz grzybów, głównie borowików. Widziatysmy też taki pełne różnokolorowych kwiatów. Wieczór spędziłysmy na koncercie góralskiego chóru.

Drugiego dnia pojechalysmy na Gubałówkę. Trzeciego dnia odwiedziliłysmy wieś Chochołów, która znajduje się kilkanaście kilometrów od Zakopanego.

Z podróży wróciłysmy w niedzielę. Przywiozłysmy różne pamiątki: kapelusz z piórami, strój góralski i szalik z owczej włóczki.

3. Ułóż i napisz jak najwięcej wyrazów z sylabą róż.

w ka nica
p róż ny
st a

4. Zilustruj w podobny sposób inne wyrazy z ó.

Słójk

zarówka

żółw

ZWRÓĆ UWAGĘ

Ó piszemy:

- gdy wymienia się na o, e, a,
- w końcówkach -ów, -ówka,
- w wielu innych wyrazach, których pisownię należy zapamiętać (wyjątki: skuwka, zasuwka).

To jest moja szkoła

Pewnego dnia pani wyjęła z szafki kolorowe pudełko i postawiła je na parapecie.

– Zrobimy z niego Ważną Skrzynkę – powiedziała tajemniczo. – Każdy będzie mógł wrzucić tu karteczkę z pomysłem na to, co można w naszej klasie ulepszyć, albo ze skargą na to, co mu się nie podoba.

Tak było w poniedziałek. W piątek po południu wszyscy usiedli w kręgu, a pani otworzyła pudełko i wysypała na stół stos kartek. I tak rozpoczęło się zebranie.

Ale tym razem nie było to zebranie rodziców z panią, tylko zupełnie własne uczniowskie zebranie klasy 3 a, podczas którego dzieci czytały każdą kartkę, a pani uważnie słuchała i zapisywała pomysły na tablicy. Pomysły były różne. Jeden – żeby zajęcia przyrodnicze były jak najczęściej w lesie i na łące, a nie w sali. Drugi – żeby jak ktoś czegoś nie rozumie, mógł podnieść kartkę ze znakiem zapytania, bo niektórzy się wstydzą prosić głośno o pomoc. Trzeci – żeby czasami przestawiać ławki trochę inaczej, bo jak ciągle stoją tak samo, to jest nudno. Nad wszystkimi pomysłami głosowano przez podniesienie ręki. Każdy miał jeden głos, pani też! I wszystkie pomysły zostały przyjęte.

Były też dwie skargi: jedna, że na przerwach nie ma co robić, a druga, że na przerwach jest za głośno i to jest bardzo męczące.

– Jak możemy to zmienić? – zapytała pani.

– Może zrobimy z tyłu klasy odpoczywalnię?

Gdy ktoś będzie zmęczony, będzie mógł sobie tam odpocząć – zaproponowała Żaneta.

– Nie! Lepiej zrobić tam bawialnię! Bawialnia jest ważniejsza. Ja się nigdy nie męczę, odpoczywanie jest nudne – zaprotestował Robert.

– No to mamy kłopot, bo sala ma tylko jeden tył – roześmiała się pani.

– I co teraz? – zmartwiła się Łucja. – Nie będzie ani bawialni, ani odpoczywalni.

– Mądre z was dzieciaki i jestem pewna, że same znajdziecie rozwiązanie. – Pani nie traciła nadziei. I słusznie. Po naradzie dzieci dogadały się, że odpoczywalnię lepiej zrobić w sali, bo jest bardziej przytulna, a bawialnię na korytarzu, bo tam jest więcej miejsca.

– Tak wygląda twórcze rozwiązanie, brawo! Możecie być z siebie dumni. – Pani aż zaklaskała z zachwytu nad swoją klasą.

A potem rozdała dzieciom kredki i kartki. Zwolennicy bawialni projektowali, jak ma ona wyglądać, a zwolennicy odpoczywalni rysowali, co jest potrzebne, żeby dobrze wypocząć. I co najważniejsze, nie skończyło się tylko na wymyślaniu!

Przez dwa tygodnie dzieci przynosiły z domu potrzebne rzeczy, a rodzice pomogli ponaklejać na podłozę korytarza kolorowe kwadraty i koła. I nagle korytarz zamienił się w wielką planszę do gry! A tył sali w przytulną odpoczywalnię z ulubionymi kocami, poduszkami, pluszakami i książkami.

– Ale tu macie ładnie – powiedział Robert, patrząc na miękkie poduchy pod ścianą.

Umościli się na nich zwolennicy ciszy, którzy wcześniej z zazdrością obserwowali przez uchylone drzwi, jak zwolennicy zabaw skaczą po kolorowych polach.

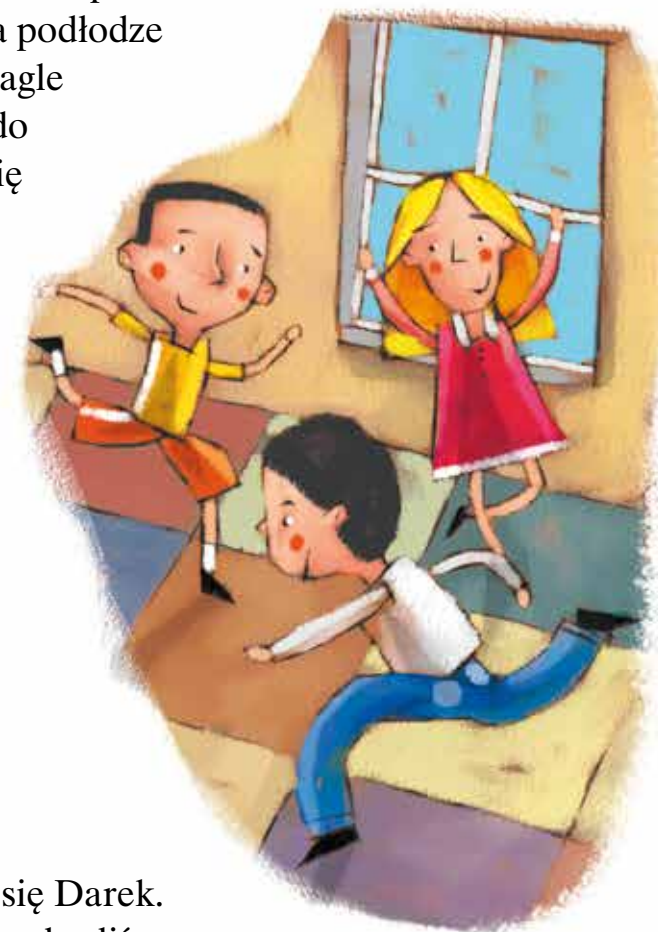
– Bardzo ładnie. Ale trochę szkoda, że nie możemy się czasem zamienić – westchnęła z żalem Żaneta, a Robert ze smutkiem pokiwał głową.

– A właściwie dlaczego nie? – zdziwił się Darek.

– No jak to? Przecież głosowaliśmy. I wybraliśmy.

My odpoczywalnię, a oni bawialnię. – Żaneta wzruszyła ramionami.

– Ale przecież korzystać możemy ze wszystkiego – powiedział Darek. – To jest nasza wspólna szkoła, prawda?

1. Wymieńcie pomysły uczniów. Które z nich uważasz za ważne? Zorganizujcie zebranie uczniów waszej klasy.

2. Wykonajcie własną Ważną Skrzynkę.

3. Przeczytajcie regulamin szkolny. Czy chcielibyście coś w nim zmienić?

4. Wyjaśnijcie pisownię wyrazów: **mógł, stół, rodziców, różne, którzy, wspólna.**

Władze Rzeczypospolitej Polskiej

KONSTYTUCJA

Konstytucja jest najważniejszym dokumentem w państwie. Zebrane są w niej zasady działania państwa, a także prawa i obowiązki obywateli i obywateli Polski. Każde prawo, które zostanie uchwalone przez sejm i senat, musi być zgodne z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej.

PREZYDENT

Pałac Prezydencki

Najważniejszą osobą w państwie jest prezydent, który czuwa nad przestrzeganiem prawa, stoi na czele wojska i reprezentuje nasz kraj za granicą. Wybierany jest na 5 lat przez obywateli i obywateli naszego kraju mających prawo do głosowania. Swoją siedzibę ma w Pałacu Prezydenckim w Warszawie.

SEJM I SENAT

siedziba sejmu i senatu

Bardzo ważną rolę w kraju odgrywają sejm i senat – grupa osób wybrana przez obywateli i obywateli naszego kraju uprawnionych do głosowania. Zadaniem sejmu i senatu jest dyskusja nad ważnymi sprawami państwa oraz opracowywanie ustaw, czyli praw obowiązujących wszystkich. Sejm składa się z 460 osób, senat – ze 100.

RZĄD

Na czele rządu stoi premier, a w skład rządu wchodzi ministrowie. Zajmują się oni różnymi działaniami państwa, np. sprawami szkół i oświaty zajmuje się minister edukacji narodowej.

siedziba ministra edukacji narodowej

Wizyta w gmachu sejmu i senatu

Sejm i senat zbierają się na obrady w budynkach przy ulicy Wiejskiej w Warszawie. Miejsca te odwiedzili uczniowie z klasy 3a.

sala posiedzeń sejmu

W holu głównym znajdują się tablice upamiętniające ważne wydarzenia, np. wizytę papieża Polaka Jana Pawła II w Sejmie Rzeczypospolitej Polskiej.

sala obrad senatu

Obrady sejmu prowadzi marszałek sejmu. Symbolem jego władzy jest laska marszałkowska.

1. Jak się nazywa prezydent Polski, a jak premier?
2. Kto ma prawo do głosowania?
Czy byłeś/byłaś kiedyś na głosowaniu?
Opowiedz, co pamiętasz.
3. Zorganizujcie w waszej klasie wybory do samorządu klasowego.

KARTKI Z KALENDARZA

30 września
Dzień
Chłopaka

14 października
Dzień Edukacji
Narodowej

FRASZKA

Naiwny

Wciąż stawiają mi za przykład pracowitość pszczoły. Pewnie chcą, bym miód przynosił w słoiku do szkoły.

Igor Sikirycki

AKTUALNOŚCI

W naszej klasie powstał Klub Pytalskich. Jest to miejsce dla tych, którzy lubią pytać i szukać odpowiedzi na pytania. Liczymy na to, że Klub będzie podpowiadał redakcji „Gazety Przyjaznej”, jakie tematy warto poruszyć. Zachęcamy Was do zakładania podobnych klubów.

KLUB PYTALSKICH

Czy w internecie jest wszystko, co się chce wiedzieć?

Dlaczego zwierzęta nie mogą się nauczyć mówić?

Gdzie w głowie mamy pamięć?

Czy można się nauczyć czegoś we śnie?

Czy można zrobić maszynę, która myśli?

Czy człowiek może zapamiętać wszystko, co zechce?

Wywiad z panią pedagog

Czy każdy z nas uczy się w taki sam sposób?

– Mamy do Pani kilka pytań związanych z uczeniem się. Interesuje nas na przykład to, jak się uczyć, żeby się nauczyć.

– Każdy z nas uczy się trochę inaczej. Dobrze jest wypróbować różne sposoby, żeby wybrać najlepszy dla siebie. Jedni mogą rytmicznie recytować albo śpiewać to, co chcą zapamiętać, inni mogą zapisywać informacje, na przykład w tabelce. Można tworzyć mapy myśli, na których kolorami i obrazkami zaznacza się

ważne informacje. Można się uczyć parami, wcielając się w rolę nauczyciela lub nauczycielki i ucznia lub uczennicy. Niektóre osoby piszą ważne informacje na karteczkach, a potem przyczepiają je w widocznym miejscu.

Dzięki temu często na nie patrzą i łatwo zapamiętują informacje. Można też tworzyć zabawne historyjki, aby łatwiej zapamiętać to, czego chcemy się nauczyć.

– Czy jest jakaś recepta na zapamiętywanie?

– Czytanie lub słuchanie, a potem powtarzanie tego na głos nie zawsze przynosi dobre efekty. Dlatego warto znać inne sposoby. Dobrze jest wykorzystywać do uczenia się zmysły, czyli wzrok, słuch, dotyk, a nawet smak i węch. Choć nie wszystkiego można dotknąć lub posmakować, to jednak im więcej zmysłów używamy, tym lepsze są efekty uczenia się. Niektórym osobom bardzo pomaga ruch. Musicie także pamiętać, że jeśli ktoś jest zmęczony, zdenerwowany lub zmartwiony, to trudno mu się skupić.

– Czy sen może pomóc w nauce?

– Gdy jesteśmy zmęczeni, to krótka drzemka w ciągu dnia może nam pomóc zregenerować siły. Dzięki temu, że się wysypiamy i jesteśmy wypoczęci, łatwiej nam się uczyć.

– Dziękujemy za rozmowę.

– Życzę wszystkim trzecioklasistom wspaniałych efektów w nauce!

Maciuś filozof

Siedzi Maciuś nad morzem, rzuca w wodę kamyki. Taki ładny kolor ma woda. Tak jest cicho i ładnie, i dobrze. Nikogo się Maciuś nie boi, przed nikim się nie ukrywa, z nikim nie mówi, nie myśli, co będzie jutro. (...)

Maciuś stał się filozofem, to jest człowiekiem, który o wszystkim myśli, a nic nie robi. Filozof nie jest leniuchem, myślenie też jest pracą, nawet ciężką pracą. (...)

Zwyczajny człowiek, jeżeli widzi, że ktoś ma coś dobrego, albo zazdrości, albo stara się mieć to samo, a filozof myśli:

(...) „Czy może być tak, żeby każdy miał wszystko, co chce?”

I tak właśnie było z Maciusiem.

Siedzi Maciuś nad morzem, rzuca kamyki, niby nic nie robi; ale głowa jego pracuje.

„Co się robi w głowie, kiedy człowiek myśli?”

Dlaczego człowiek śpi? – Jak to się zasypia, że nie można wiedzieć, kiedy się zasypia? I co to jest, jak człowiekowi się śni? Jak człowiek umiera? Dlaczego człowiek rośnie i robi się stary?

I drzewo żyje. Drzewo też rośnie, starzeje się, choruje. Biedne drzewo, nie może powiedzieć, że je boli.

A czy morze też żyje? Chyba nie. Ale w morzu są ryby. I znów dziwne: człowiek nie może oddychać i umiera w wodzie, a ryba dusi się i umiera w powietrzu.

NOTKA BIOGRAFICZNA

Janusz Korczak (żył w latach 1878–1942).

Był lekarzem, pedagogiem i pisarzem. Napisał wiele książek dla dzieci. Wśród nich są: „Król Maciuś Pierwszy”, „Król Maciuś na wyspie bezludnej”, „Kajtuś Czarodziej”. Uważał, że dzieci mają takie same prawa jak dorośli oraz że każde dziecko powinno być otoczone szacunkiem i miłością najbliższych. Dzięki jego staraniom w Warszawie powstał Dom Sierot, w którym opuszczone dzieci miały własny samorząd i mogły decydować o wielu sprawach. Stary Doktor, bo tak o nim mówiono, w czasie II wojny światowej z wielkim zaangażowaniem opiekował się żydowskimi sierotami. W 1942 roku zginął w niemieckim obozie zagłady w Treblince wraz ze swoimi podopiecznymi, których nie chciał opuścić aż do końca.

Czy może być tak, żeby każdy miał wszystko, co chce?

Co się robi w głowie, kiedy człowiek myśli?

Dlaczego człowiek śpi?

Kiedy ludzie nie mieli aeroplanów¹ – tylko ptaki mogły fruwać. To dziwne: muszka mogła fruwać, a człowiek nie. I wychodzi, że mucha mądrzejsza od człowieka. A i teraz nawet mucha chodzi po suficie, po ścianie, po szybie, a człowiek spadłby zaraz, potłukł się.

Czy kanarek śpiewa słowami, czy nie? Czy inne kanarki wiedzą, co on śpiewa?

Tyle różnych pytań budzi się w głowie Maciusia, ale stara się sam na pytania odpowiedzieć. I wygląda tak, że Maciuś jest jakby uczniem i nauczycielem razem.

fragmenty książki „Król Maciuś na wyspie bezludnej”

¹ aeroplan – dawniej samolot.

1. Jakie pytania zadaje sobie Maciuś? Czy potrafi odpowiedzieć na te pytania?
2. Kto to jest filozof?
3. Przeczytajcie notkę biograficzną o Januszu Korczaku.
4. O tym, co dla dzieci robił Janusz Korczak, opowiada książka Iwony Chmielewskiej pod tytułem „Pamiętnik Blumki”.

Joanna Papuzińska

Ja

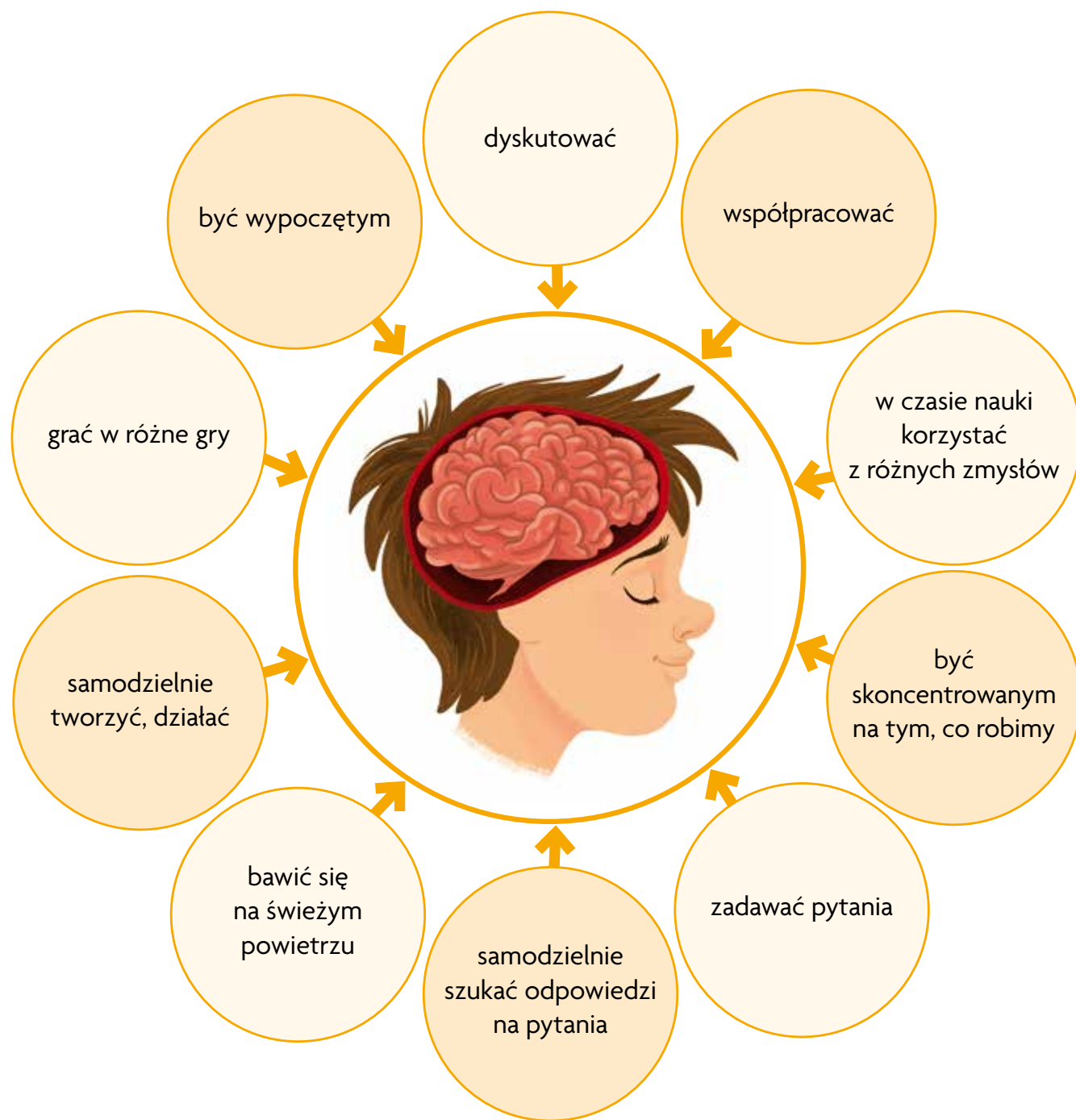
Jedni mają stada owiec,
drudzy mają odrzutowiec
albo nawet i parowiec,
albo nie wiem co.
Ja mam dużo myśli w głowie.
O!
A ta jedna to rano wstaje,
a ta druga – wysoka jak Himalaje.
A ta trzecia to taka wesołka,
że natychmiast trzeba fiknąć fikołka.
A ta czwarta – gwiazdy podgląda,
a ta piąta jest okropnie mądra!
Szósta jest nieśmiała jak sarenka,
ale ciepła, serdeczna i miękka...
A ta siódma – okropnie leniwa,
ciągle tylko palcem w bucie kiwa
albo lubi leżeć pod sosną,
dziwiąc się, że las po niebie pływa...
A znów inne
jak te jabłka
na drzewie:
jeszcze rosną,
jeszcze sam nic o nich nie wiem.

1. Kto jest autorem wiersza? Jaki jest tytuł wiersza?
2. Jakie myśli zostały opisane w wierszu? Pokaż wybraną myśl za pomocą gestów.
3. Opowiedz o myślach, które przychodzą ci do głowy.
4. Przepisz z wiersza myśl, która podoba ci się najbardziej.

Dlaczego mózg jest ważny?

Całym naszym organizmem steruje mózg. Jest odpowiedzialny na przykład za pamięć, mowę, myślenie. Dzięki niemu możemy się uczyć. Aby mózg lepiej pracował, warto:

1. Pracujcie w parach. Opowiedzcie, co wam pomaga w uczeniu się, a co przeszkadza.

KLUB PYTALSKICH

Proponujemy gry i zabawy, które pomagają w uczeniu się. Może i wy skorzystacie z tych pomysłów? Zachęcamy was do zorganizowania w klasie Kącika Sprzyjającego Nauce.

Wymyślcie nietypowe zastosowania dla znanych przedmiotów codziennego użytku.
To ćwiczenie rozwija pomysłowość.

Układajcie krzyżówki na wybrany temat.
To świetna zabawa, która pozwala zapamiętać znaczenie nowych wyrazów.

Stwórzcie mapę ukazującą np. historię jakiegoś wynalazku lub odkrycia.
Dzięki mapie lepiej zapamiętacie informacje o nim.

Wykonajcie „wizytówkę” waszej klasy, która będzie zawierała informacje o szczególnych umiejętnościach i zainteresowaniach każdej osoby.

Wymyślcie grę terenową na dowolny temat i zaproszcie do niej koleżanki i kolegów z innej klasy.
Przygotowanie zadań pomoże wam zdobyć wiedzę z wybranej dziedziny.

Przygotujcie karty do gry w memo na dowolny temat, polegającej np. na dobieraniu liści do odpowiednich drzew.
W ten sposób łatwiej zapamiętacie to, czego chcecie się nauczyć.

Znajdźcie w słowniku siedem nowych wyrazów w języku obcym, którego się uczyście. Pobawcie się w skojarzenia, przedstawcie je ruchem lub gestem, narysujcie ich znaczenie.
Takie ćwiczenia pomogą wam zapamiętać te wyrazy.

2. Wymyślcie grę, która pomoże wam w uczeniu się.

ZAUŁEK SŁÓWEK

1. Przeczytajcie rozmowę z podziałem na role.

Wskażcie zdania, które:

- coś oznajmiają,
- są pytaniem,
- są prośbą lub rozkazem,
- wyrażają emocje.

Mama: – Wybierzmy się jutro na wycieczkę.

Julia: – Hura!!! A dokąd pojedziemy?

Michał: – Może do wesołego miasteczka?

Julia: – Ja wolę nad jezioro!

Mama: – Rano pojedziemy nad jezioro, a później do wesołego miasteczka.

Tata: – A co będziemy robić wieczorem?

Michał: – Zagramy w koszykówkę.

Tata: – O nie, wymyście coś spokojniejszego!

2. Przepisz zdania. Postaw na końcu kropkę, wykrzyknik lub pytajnik.

Hura, jedziemy na wycieczkę

Co mam spakować do plecaka

Wyjazd planujemy na godz. 8.00 rano

3. Ułóż i zapisz pytania do zdania.

Jutro całą rodziną jedziemy na wycieczkę do wesołego miasteczka.

Kiedy... Kto... Dokąd...

4. Przeczytaj zdania z odpowiednią intonacją.

Mamo, boję się!

Ale śmiesznie wyglądam!

Proszę zachować ostrożność! Nie wychylać się z wagoników karuzeli!

Czy mogę pójść na karuzelę?

Dziś dla wszystkich dzieci wstęp jest bezpłatny.

Ile kosztuje bilet?

5. Wskaż na ilustracji zdania, które:

- coś oznajmiają,
- są pytaniem,
- są prośbą lub rozkazem,
- wyrażają emocje.

6. O czym informuje napis na tablicy? O co pyta dziecko? Jakie polecenia wydaje operator karuzeli?

7. Dokończ zdania.

Ja idę...	My idziemy...
Ty niesiesz...	Wy niesiecie...
On ogląda...	Oni oglądają...
Ona biegnie...	One biegną...
Ono biegnie...	

8. Czy w zdaniach z poprzedniego polecenia można pominąć wyrazy: ja, ty, on, ona, ono, my, wy, oni, one?

ZWRÓĆ UWAGĘ

Mówimy i piszemy po to, aby:

- coś oznajmić, o czymś kogoś poinformować, zawiadomić, np. *Śpię przy otwartym oknie.*
Jest to zdanie oznajmujące.
- zapytać, czegoś się dowiedzieć, np. *Śpisz przy otwartym oknie?*
Jest to zdanie pytające.
- rozkazać, polecić, np. *Śpij przy otwartym oknie!*
Jest to zdanie rozkazujące.
- wyrazić emocje, np. *Uwielbiam spać przy otwartym oknie!*
Jest to zdanie wykrzyknikowe.

Legenda o chlebie

Dawno, dawno temu, w czasach, kiedy nie było jeszcze komputerów, ba!, nie było nawet telewizorów, nad brzegiem polskiego morza mieszkała wdowa z pięciorgiem dzieci. Wiezorami wszyscy siadali przy ogniu, pili gorące mleko i wysłuchiwali maminych opowieści, a w każdą niedzielę dzieci budził słodki zapach ciasta.

Ale tamtego roku wszystko było inaczej... Latem nie spadła ani jedna kropla deszczu, a słońce świeciło tak mocno, że każda zasiana roślinka usychała. W dodatku suche i gorące lato niemal z dnia na dzień zmieniło się w srogą zimę, a mróz zniszczył to, co oparło się słońcu i suszy. Półki w spiżarni, kiedyś pełne jedzenia, teraz świeciły pustkami. Dzieci coraz rzadziej miały ochotę na psoty. Nawet wieczorne opowieści mamy stawały się coraz bardziej zawikłane i pochmurne...

Traf chciał, że tego dnia, kiedy ze spiżarni zniknął ostatni kawałek chleba, mama spotkała Błażeja, najbliższego sąsiada i najbogatszego gospodarza we wsi. Z pachnącym chlebem za pazuchą¹ wędrował do Oliwy, sąsiedniej wioski. Mimo suchego lata i mroźnej zimy rodzinie Błażeja wciąż dobrze się wiodło – mieli krowy, mieli prosiaki i gęsi, a przede wszystkim mieli mąkę, z której piekli chleb. Co tydzień na oliwskim targu Błażej

wymieniał bochenki na inne towary. A raz nawet przyniósł żonie piękną kolorową chustę!

– Sąsiedzie... – zaczęła wdowa nieśmiało. – Nie podzielilibyście się z nami chlebem? W zamian za to posprzątam wam obejście. Albo krowy wydoję. Albo...

¹ za pazuchą – pod wierzchnim ubraniem.

– Obejście mam czyste, a krowy już dawno wydojone – przerwał jej sąsiad. – Zresztą za pazuchą wcale nie niosę chleba, lecz kamień – skłamał i ruszył w dalszą drogę.

„I to kamień tak pachnie?” – pomyślała kobieta, ale nie odpowiedziała nic, tylko popatrzyła smutno za oddalającym się sąsiadem.

Ale co to? Błażej, który jeszcze przed chwilą stąpał lekko i zwinnie jak kot, teraz zwolnił i pochylił się, jakby chleb nagle zaczął mu ciążyć. Ciągnął się noga za nogą, wreszcie stanął, wydobył pakunek zza pazuchy i z głuchym stęknieniem zrzucił go na ziemię. Rękawem otarł pot z czoła, a potem spojrzał w dół... I aż podskoczył!

– Jak... Jak to?! – wyjąkał, gdy zrozumiał, dlaczego jego bagaż stał się taki ciężki. – To... kamień! Naprawdę kamień!!! – zawołał i z krzykiem pobiegł do domu.

Wieczorem wstąpił do chaty wdowy. Nieśmiało zapukał, a kiedy mu otworzono, skłonił się i wyszeptał tylko:

– Wybaczcie...

Kiedy gospodyni zaprosiła go do środka, dodał:

– Nie wiem, czy to były jakieś czary, czy kara za moje skąpstwo. Tak czy owak teraz już was nie zawiodę, macie moje słowo! To dla was – zakończył, wręczając wdowie worek pełen jedzenia.

Błażej dotrzymał słowa – od tego dnia sąsiedzi zawsze mogli liczyć na jego życzliwość. A chleb zamieniony w kamień trafił do kościoła w Oliwie, by upamiętnić tę historię. Dlatego do dziś ją wspominamy, choć dawno już przecież minęły czasy, kiedy nie było komputerów, ba!, nie było nawet telewizorów...

1. Co myślisz o zachowaniu gospodarza Błażeja?
2. Ułóż tytuły do ilustracji narysowanych przy każdym inicjale. Zapisz je. Opowiedz tę legendę na podstawie ilustracji.
3. Wymyśl różne zakończenia zdania: Powinniśmy się dzielić chlebem... Użyj słów: **gdyż**, **ponieważ**, **dlatego że**. Napisz te zdania.
4. Zwróć uwagę na pisownię wyrazów: **spiżarnia**, **Błażej**, **bagaż**, **wciąż**, **przecież**, **życzliwość**. Napisz je w kolejności alfabetycznej.

Jakie rośliny uprawia się na polu?

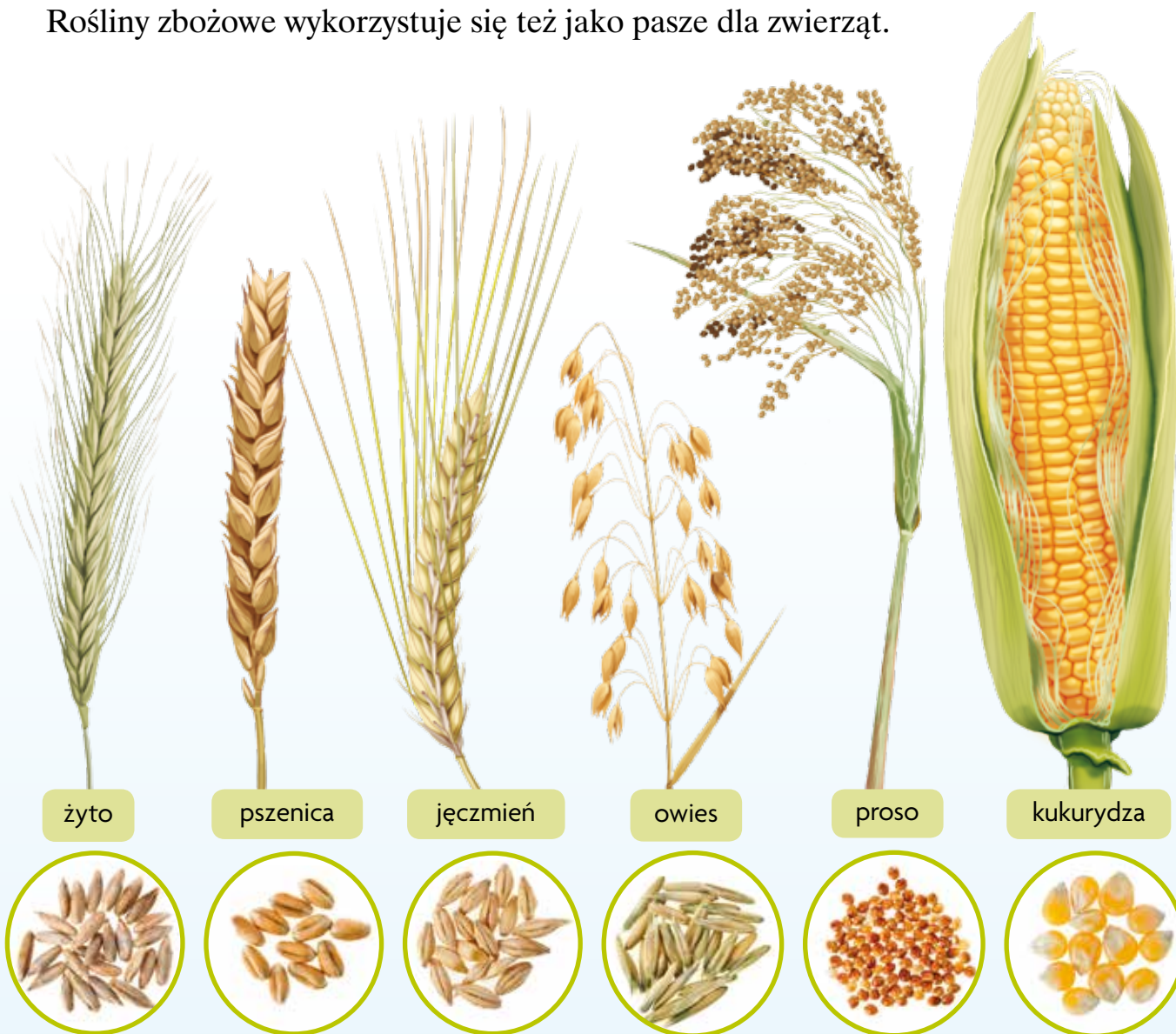
ROŚLINY ZBOŻOWE

Najczęściej uprawianymi roślinami są **zboża**. Niektóre z nich sieje się jesienią. To **zboża ozime**. Wyrastają one jesienią, zimują pod śniegiem i dalej rozwijają się wiosną.

Wiosną wysiewa się **zboża jare**. **Żniwa**, czyli zbiór roślin, rozpoczynają się na początku lipca od zbioru zbóż ozimych, a kończą na początku września.

Ze zbóż otrzymujemy mąkę, kasze, płatki zbożowe, otręby.

Rośliny zbożowe wykorzystuje się też jako pasze dla zwierząt.

ROŚLINY OKOPOWE

Na polu rosną także rośliny okopowe, np. ziemniaki, buraki, marchew. Wykorzystuje się z nich przede wszystkim części podziemne, czyli korzenie (np. marchwi, buraka, selera) i bulwy (np. ziemniaka).

bulwy

ziemniak

ROŚLINY WŁÓKNISTE

Rośliny włókniste, takie jak len, uprawia się, aby otrzymać z nich włókna do produkcji tkanin, nici, sznurów.

len

ROŚLINY OLEISTE

Z nasion roślin oleistych, do których zaliczamy także len, produkowany jest olej.

1. Zróbcie w parach doświadczenie. Nasiona lnu wsypcie między dwie serwetki i rozgnieście walcem. Co pojawiło się na serwetce?
2. Wymień znane ci rośliny okopowe. Do czego wykorzystuje się te rośliny?
3. Z ziemniaków można uzyskać skrobię ziemniaczaną. Skrobi ziemniaczanej używa się np. do produkcji kisieli oraz klejów. Możecie ją zrobić samodzielnie. Obierzcie dwa ziemniaki, zetrzyjcie je na tarce. Co jakiś czas odlewajcie, aż na dnie pozostanie osad. Odstawcie naczynie z osadem w ciepłe miejsce do wyschnięcia. W ten sposób otrzymacie skrobię ziemniaczaną.

Jak powstaje chleb?

1 Wiosną i jesienią sieje się ziarna zbóż.

2 Z ziaren wyrasta zboże, które latem ścina się w czasie żniw.

3 Zboże młóci się, żeby wydobyć ziarna z kłosów.

4 Ze zmielonych w młynie ziaren zbóż powstaje mąka.

5 W piekarni z mąki i innych składników przygotowuje się ciasto na chleb.

6 Z ciasta wyrabia się chleb, bułki i inne rodzaje pieczywa.

7 Uformowane ciasto wkłada się do pieca i wypieka.

8 Gotowe pieczywo trafia do sklepów, a potem na nasze stoły.

Jakie są rodzaje pieczywa?

Chleb i inne pieczywo można zrobić z wielu rodzajów mąki. Najczęściej spotykamy:

Wypiekane z ciemnej lub jasnej mąki żytniej, np. chleb żytni, pumpernikiel.

Przygotowywane z mąki pszennej, np. chleb pszenny, graham, kajzerki, rogale.

Wyrabiane z mąki pszennej i żytniej, np. chleb pszenno-żytni.

Warto jeść pieczywo z mąki pełnoziarnistej, czyli takiej, która powstała ze zmielenia ziaren wraz z okrywającymi je łuskami (otrębami), bo jest najzdrowsze. Wspólnie z dorosłymi możecie upiec chleb według podanego przepisu.

Chleb mieszany z ziarnami

- 25 dag mąki żytniej razowej
- 25 dag mąki pszennej
- 3 łyżki ziaren słonecznika
- 1 łyżka pestek dyni
- 1 łyżka nasion lnu
- 4 łyżki oleju
- pół litra lekko podgrzanej wody
- 3 dag świeżych drożdży
- płaska łyżka soli

Drożdże zalejcie 2 łyżkami lekko podgrzanej wody i posypcie łyżeczką mąki. Odstawcie na mniej więcej 30 min. Po tym czasie wyrośnięte drożdże, wodę i olej dodajcie do wymieszanych suchych składników. Mieszajcie ciasto przez 5 min, a potem odstawcie na mniej więcej 45 min. Przełóżcie masę do formy posmarowanej olejem. Piekarnik nagrzejcie do 210°C i pieczcie chleb około godziny. Smacznego!

(DLA CIEKAWYCH)

Prawdopodobnie pieczywo spożywano nawet 12 tysięcy lat temu. Nasi przodkowie rozgniatali między kamieniami nasiona zbóż i miesali je z wodą. Z takiego ciasta piekli płaskie placki, które łatwo było łamać. Stąd wziął się zwyczaj łamania się chlebem.

1. Jakie prace trzeba wykonać, żeby chleb znalazł się na stołach? Kto je wykonuje? Nazwij te zawody.
2. Przynieście do szkoły różne gatunki pieczywa. Spróbujcie ich. Określcie ich smak, zapach, wygląd. Wykorzystajcie wyrazy określające cechy, np. takie: chrupiący, smaczny, pachnący.

3. Wybierzcie się do piekarni lub sklepu z pieczywem.
4. Poszukaj strony internetowej muzeum chleba i wybierz się tam na wirtualną wycieczkę.

Agnieszka Frączek

Dożynki

Co się tu u nas dziś wyprawiało!
 Przyjechał trębacz z orkiestrą całą,
 piekarz z bochenkiem większym od stołu,
 hodowca bydła ze stadkiem wołów;
 wójt przyprowadził aż trzy ciągniki
 (ktoś poubierał je w słoneczniki!),
 kilku rolników przywiozło skrzynie,
 a w nich buraki, jabłka i dynie,
 śliwki i gruszki, chrzan i ogórki...
 Był nawet kogut i takie kurki,
 które kudłate mają czupryni.
 Ogromnie lubię nasze dożynki!

ZAŁĘK SŁÓWEK

1. Wskaż w wierszu nazwy ludzi, zwierząt, roślin i rzeczy.

2. Narysuj podobną tabelę i wpisz do niej nazwy ludzi, zwierząt, roślin i rzeczy widocznych na ilustracji.

	Nazwy ludzi	Nazwy zwierząt	Nazwy roślin	Nazwy rzeczy
Liczba pojedyncza	rolnik	kogut	ogórek	trąba
Liczba mnoga	rolnicy	koguty	ogórki	trąby

3. Przyjrzyj się wyrazom napisanym w tabelce. Podaj inne przykłady.

4. Wyjaśnij pisownię wyrazów z ó.

5. Napisz 3 zdania o tym, co przedstawia ilustracja.

Liczba pojedyncza

Rodzaj męski	ten	rolnik, koń...
Rodzaj żeński	ta	kura, dynia...
Rodzaj nijaki	to	zboże, jajko...

ZWRÓĆ UWAGĘ

Wyrazy, które oznaczają nazwy ludzi, zwierząt, roślin, rzeczy, to **rzeczowniki**. Rzeczowniki występują w liczbie pojedynczej i mnogiej. W liczbie pojedynczej wyróżniamy rzeczowniki rodzaju:

- męskiego – ten, np. *pan, słój*,
- żeńskiego – ta, np. *owca, trawa*,
- nijakiego – to, np. *słońce, dziecko*.

Leśna galeria

Dziś byliśmy w lesie i zrobiliśmy tam galerię obrazów. Przed wyjściem rozmawialiśmy o tym, jak można obserwować przyrodę. Przypomnieliśmy też sobie zasady zachowania się w lesie. Najważniejsze brzmiały: „Zachowujemy się cicho” i „Zostawiamy teren takim, jakim go zastaliśmy”. Pani Ania dała nam tekturowe ramy, sznurki i klamerki. Bartek i Żaneta zabrali drewniane ramy do obrazów.

1 Zbieraliśmy kolorowe liście, suche gałązki i trawy oraz kawałki kory. Układaliśmy je w ramkach i mocowaliśmy klamerkami. Udało nam się stworzyć wyjątkowo ciekawe obrazy. Zawiesiliśmy je na sznurkach rozpiętych między drzewami. W taki sposób powstała leśna galeria.

2 Z kasztanów, żołędzi, szyszek i liści układaliśmy na trawie różne wzory.

3

W lesie szukaliśmy interesujących miejsc. Przykładaliśmy do nich puste ramy do obrazów, aby bliżej się im przyjrzeć. W ten sposób mogliśmy podziwiać ich piękno.

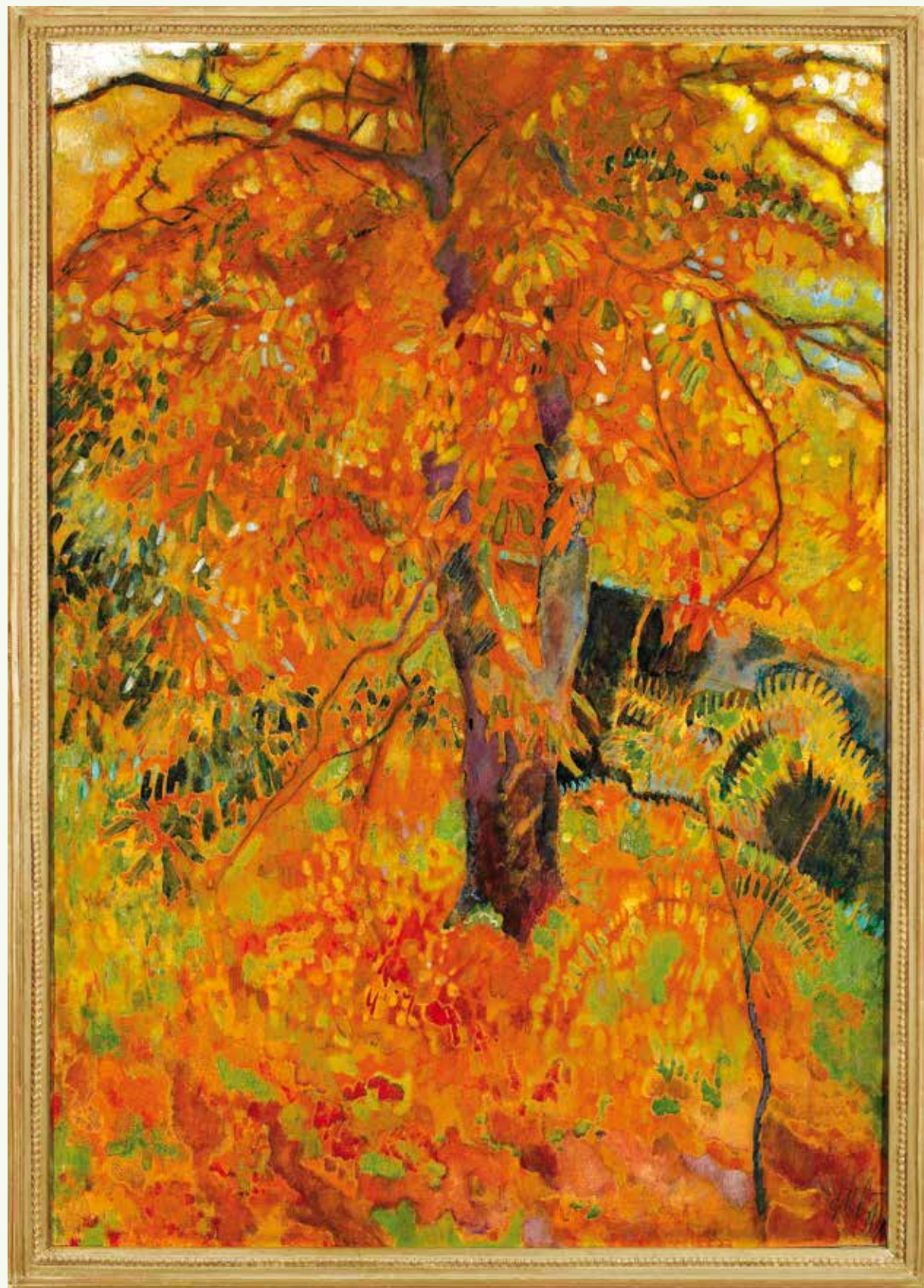
Przez lupę oglądaliśmy liście, szyszki, mech. Zastanawialiśmy się, dlaczego liście zmieniają kolory i opadają. Dlaczego mech na drzewach rośnie najczęściej po jednej stronie drzewa? Wsluchiwaliśmy się w leśne odgłosy, muzykę wiatru i śpiew ptaków.

Przed powrotem posprzątaaliśmy, by po naszej wizycie nie pozostał żaden ślad.

4

W szkole zrobiliśmy ozdoby i zabawki z rzeczy, które przynieśliśmy z wycieczki. Potem podarowaliśmy je najbliższym.

Kazimierz Sichulski
Jesień

Natalia Usenko

Nasze drzewo

Stoi drzewo **złociste** pod lasem.
Oprócz słońca niewiele mu trzeba.
Czasem sobie na wietrze zatańczy,
smukłe ręce wyciąga do nieba.

Czasem kogoś przed **deszczem** osłoni,
ptaki na nim siadają przelotne.
To wiewiórka przybiegnie, to zajęc –
ono nigdy nie bywa samotne.

Przychodzimy do niego **na spacer**.
Pień sękaty ukradkiem głaszczemy.
Bo to drzewo to stary przyjaciel,
choć wydaje się głuchy i niemy...
Ale przecież nas zna od dzieciństwa,
więc lubimy odwiedzać je z bratem!

Ono zawsze nas wita z radością,
wiosną,
zimą,
jesienią
i latem.

na piknik

srebrzyste

skwarem

śniegiem

na sanki

kwitnące

zielone

wiatrem

po kwiaty

(ZWRÓĆ UWAGĘ)

Poetki i poeci tworzą wiersze ze słów.
Układają je tak, żeby się rymowały
lub nie, a wersy i zwrotki miały rytm.
Malarze i malarki posługują się
różnymi sposobami malowania,
kolorami i światłem.
I jedni, i drudzy mają wyobraźnię,
wrażliwość i ciekawe spojrzenie na świat.
Swoje myśli i odczucia wyrażają
w niezwykle sposób. Ich prace mogą
zadziwić, zasmucić lub rozweselić.

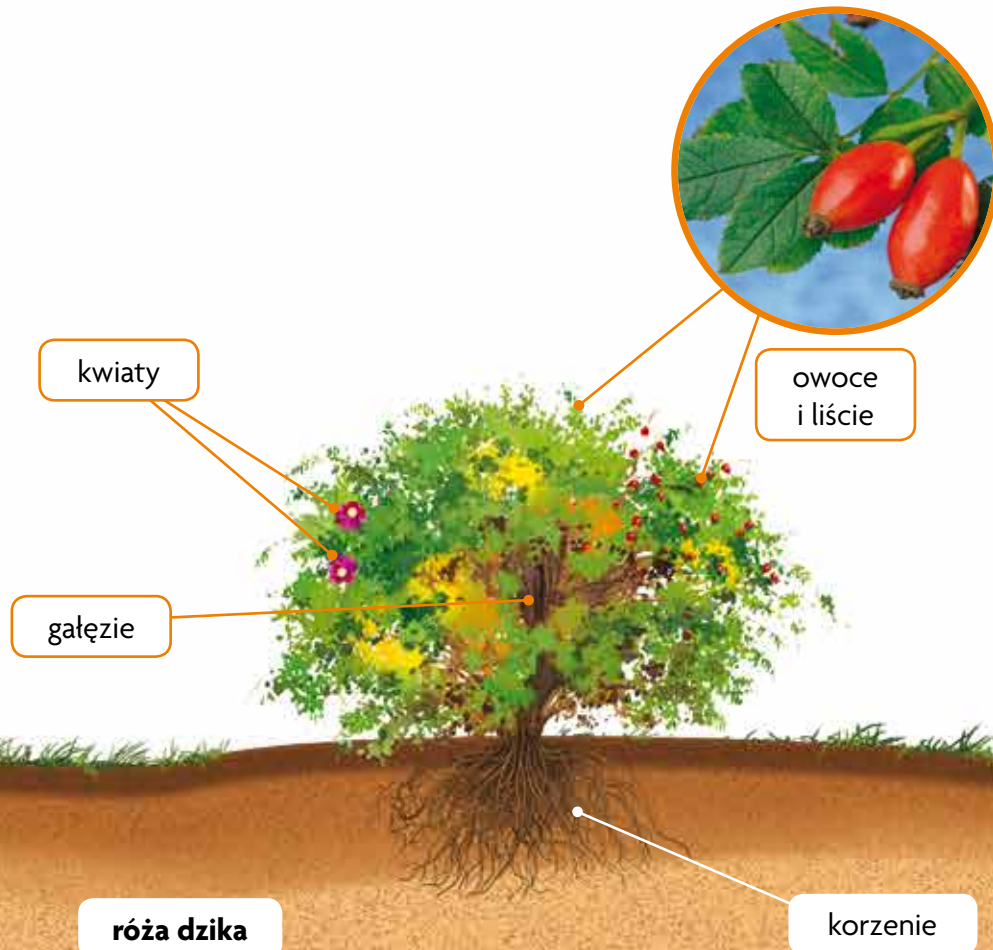
1. Co wspólnego mają ze sobą obraz „Jesień” i wiersz „Nasze drzewo”?
2. Przygotujcie cztery kartoniki i podpiszcie je: wiosna, lato, jesień, zima. Z jednej strony kartoników namalujcie plamki w kolorach danej pory roku. Z drugiej strony napiszcie wyrazy, które wam się z nią kojarzą.
3. Jak można zmienić wiersz, żeby opowiadał o drzewie wiosną, latem i zimą? Wykorzystaj wyrazy znajdujące się obok wiersza lub podaj własne propozycje.

Co wiemy o drzewach i krzewach?

Krzewy i drzewa to rośliny, które rosną wiele lat i wiele razy mają nasiona. Mają gałęzie i osiągają duże rozmiary.

Krzew ma gałęzie wyrastające wprost z ziemi.

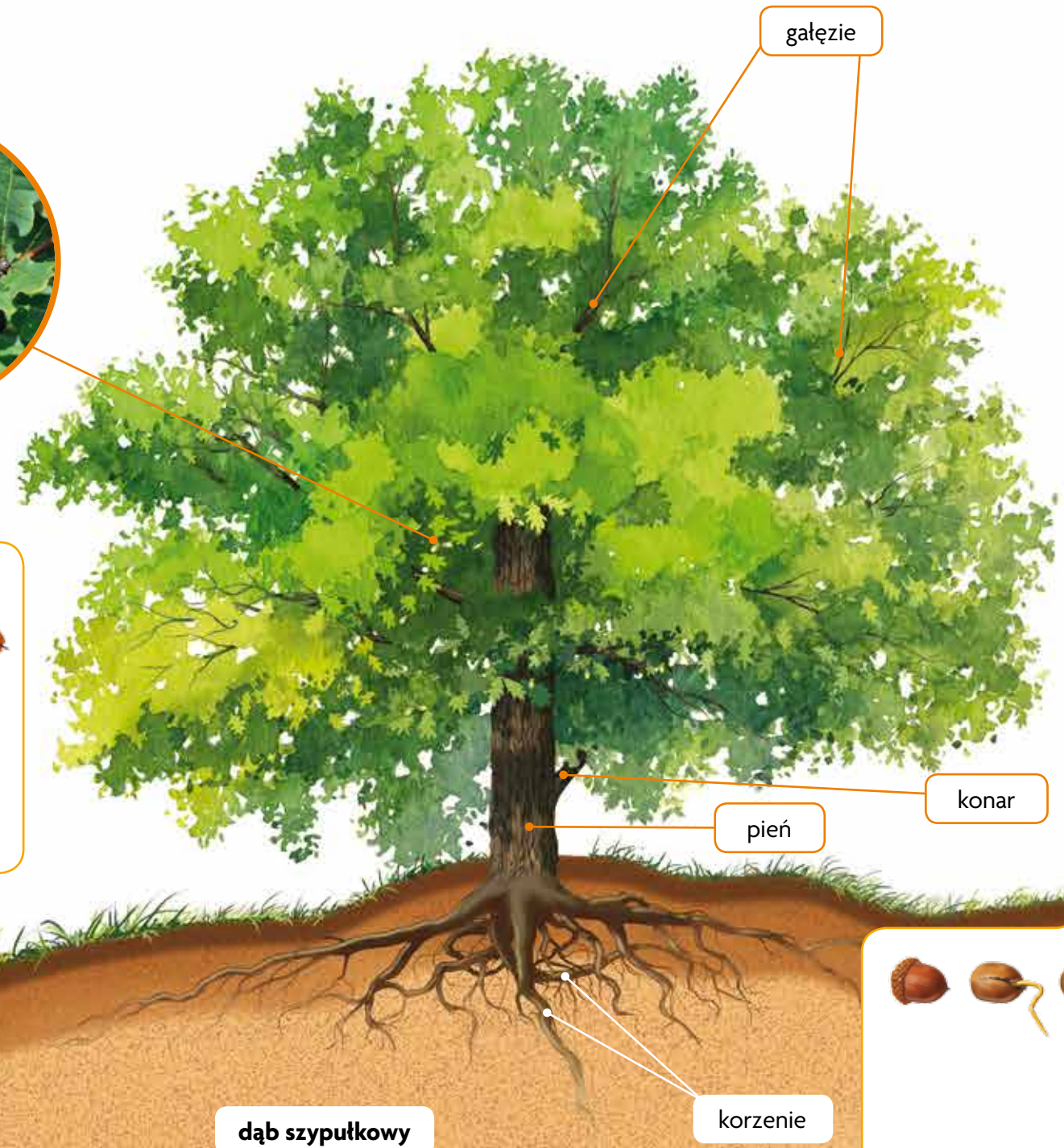
Drzewo ma pień, z którego wyrastają konary oraz gałęzie tworzące koronę.

owoce i liście

Jesienią liście zmieniają kolor z zielonego na żółty, pomarańczowy i brązowy.

Życie każdego krzewu czy drzewa, np. dębu, rozpoczyna się od nasiona. Jesienią dojrzałe nasiona dębu – żołędzie – spadają na ziemię. Wiosną pęka ich łupina, a nasiono wypuszcza korzenie. Niedługo po pojawieniu się korzeni z żołędzia wyrasta pęd, który rośnie w górę, ponad ziemię. Młody pęd szybko rośnie i pojawiają się na nim pierwsze liście.

1. Czym się różni drzewo od krzewu? Znajdź odpowiedź w tekście.
2. Wypisz nazwy znanych ci drzew i krzewów.
3. Czy ze wszystkich drzew opadają liście na zimę?

4. Poszukajcie informacji o tym, jak obliczyć wiek drzewa rosnącego, a jak ściętego.
5. Narysuj drzewo i krzew, które rosną blisko waszej szkoły lub waszego domu. Sprawdź, jakie mają nazwy. Podpisz rysunki.

Martwe żywe drzewa

Jeśli podczas wędrowki po lesie spotkacie martwe lub obumierające drzewo, to nie zawsze znaczy, że wszystkie drzewa w tym lesie są chore.

Martwe lub obumierające drzewa, stojące i leżące, pełnią niezwykle ważną funkcję w lesie. Przede wszystkim są mieszkaniem dla przeróżnych ciekawych organizmów. W takich drzewach **dzięcioły** 1 wykuwają dziuple. Te ptaki wołają pokarm, który znajdą na drzewach martwych i zamierających niż na żywych.

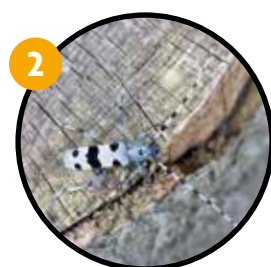
Pnie są schronieniem dla rozwijających się owadów. W martwych bukach składają jajeczka **nadobnice alpejskie** 2 – niebiesko-czarne owady.

W lasach nie brakuje martwych drzew, co wpływa na występowanie tam wielu gatunków grzybów. Jednymi z najładniejszych grzybów rozwijających się w takim środowisku są **czarki** 3 – czerwone grzyby pojawiające się pod koniec zimy lub wczesną wiosną. Niezwykła jest też **soplówka bukowa** 4, która wygląda jak podwodne koralowce.

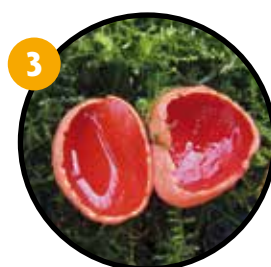
Martwe, leżące drzewa są schronieniem dla **żab** 5, **ropuch** 6 i **salamander** 7. Zwierzęta te potrzebują wilgoci, a w martwych drzewach jest jej pod dostatkiem. Rozwijają się tam też dziesiątki gatunków **mchów** 8 i **porostów** 9.

dzięciół czarny

nadobnica alpejska

czarka szkarłatna

soplówka bukowa

żaba trawna

ropucha szara

salamandra plamista

mech

porost

Nic dziwnego, że dziś mówi się, że w lesie bez martwych drzew nie byłoby tak różnorodnej przyrody. Przyjmuje się, że od śmierci drzewa do całkowitego rozkładu drewna upływa przynajmniej kilkadziesiąt lat. Na przykład pięćsetletni martwy dąb da schronienie wielu zwierzętom, roślinom i grzybom przez mniej więcej sto lat, zanim zupełnie zniknie.

1. Dobierzcie się w pary i wymyślcie pytania do tekstu. Zapiszcie odpowiedzi na najciekawsze z nich.
2. Poszukajcie w pobliskim parku lub lesie gałęzi leżących na ziemi. Zobaczcie, co na nich rośnie i jakie zwierzęta tam mieszkają.
3. Dokończ zdanie: Martwe drzewa pełnią ważną funkcję, ponieważ...

Grzyby

drożdże

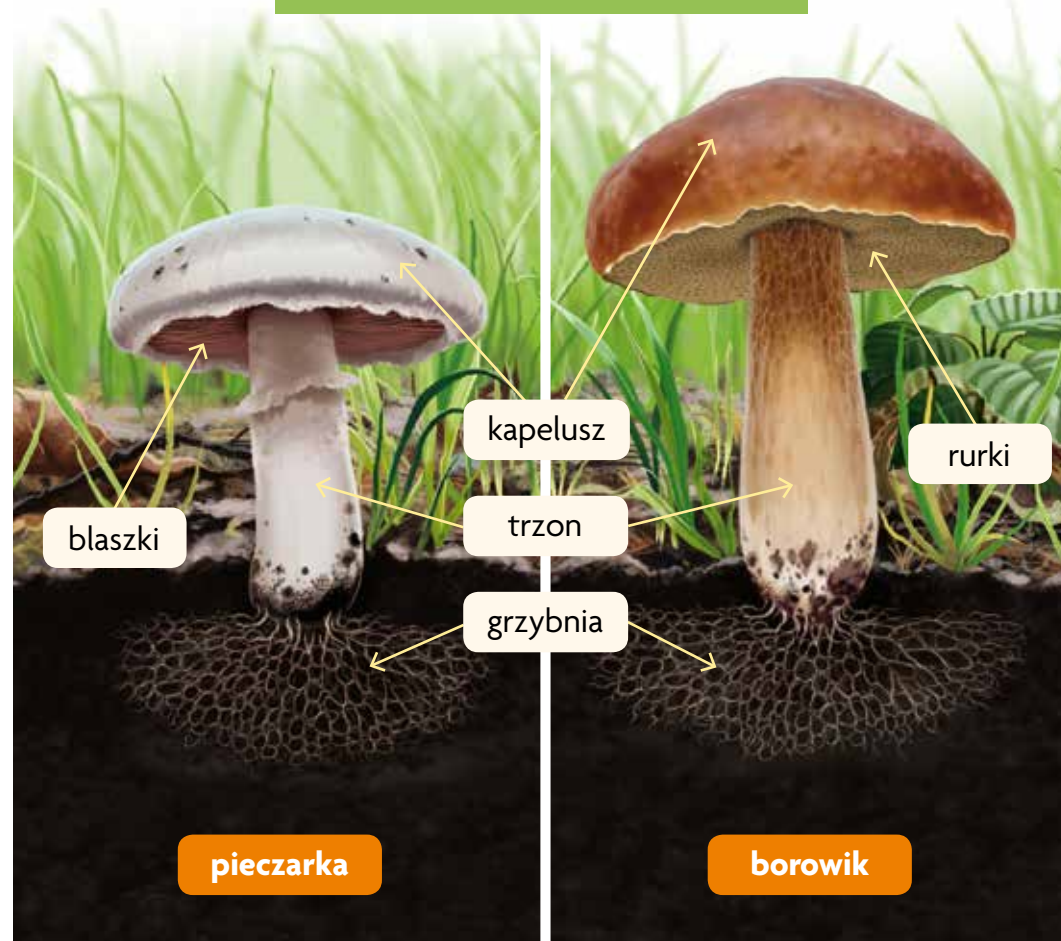
grzyby kapeluszowe

grzyby pleśniowe

Jest wiele różnych rodzajów grzybów. Grzyby nie są ani roślinami, ani zwierzętami.

GRZYBY KAPELUSZOWE

pieczarka

borowik

Grzyby trujące

Pamiętaj!
Niektóre grzyby kapeluszowe są trujące. Łatwo je pomylić z grzybami jadalnymi. Nigdy samodzielnie nie zbieraj grzybów!

muchomor sromotnikowy

DROŹDŹE

Przygotujcie: 2 łyżeczki drożdży, ciepłą wodę, 3 łyżeczki cukru, balon, szklaną butelkę, np. po soku.

Do butelki wsypcie drożdże i wlejcie 5 łyżek ciepłej wody. Następnie dodajcie cukier, zakręćcie mocno butelkę i lekko potrząśnijcie, żeby składniki się wymieszały.

Odkręćcie butelkę i nałóżcie na jej szyjkę balonik. Odstawcie w ciepłe miejsce i po upływie pół godziny sprawdźcie, co się dzieje z balonikiem. Porozmawiajcie o tym, co zaobserwowaliście.

Drożdże używane są do wypieku ciast lub chleba. Wytwarzany przez nie gaz powoduje, że ciasto rośnie i jest puszyste.

GRZYBY PLEŚNIOWE

Przygotujcie: 2 kromki czerstwego chleba, wodę, 2 słoiki z zakrętkami.

Jedną kromkę pokropcie wodą. Włóżcie każdą kromkę do oddzielnego słoika. Szczelnie zakręćcie i podpiszcie słoiki tak, abyście wiedzieli, która kromka była mokra. Ustawcie słoiki w ciepłym miejscu i obserwujcie przez 7 dni, co się dzieje z każdym z nich. Róbcie notatki lub fotografie. Nie odkręcajcie słoików!

Grzyby pleśniowe rozwijają się na jedzeniu. Potrzebują do tego odpowiedniej temperatury i wilgoci. Są bardzo szkodliwe dla zdrowia. Dlatego nie wolno jeść spleśniałych produktów.

W wilgotnych mieszkaniach na ścianach mogą rozwijać się grzyby pleśniowe. Czasami powodują one alergię i różne choroby.

Anna Onichimowska

Dziewczynka w złotych kolczykach

– Pamiętacie swój pierwszy dzień w szkole? – spytała nas dzisiaj pani.

Przypomniałem sobie, że nie chciałem puścić ręki babci i że pocily mi się nie tylko ręce, ale także oczy.

– A dzień pasowania na ucznia i uczennicę? – padło kolejne pytanie, kiedy już podzieliliśmy się swoimi wspomnieniami.

Wszyscy zaczęli mówić jednocześnie, więc pani podniosła rękę.

– W tym roku nasza klasa ma witać koleżanki i kolegów z pierwszej „a”! Tak się dobrze składa, że w pierwszej klasie jest dokładnie tyle samo uczniów i uczennic, ile jest u nas. Zapisałam na karteczkach imiona i nazwiska pierwszoklasistów. Zrobimy losowanie. Każde z was wylosuje jedno dziecko i przygotuje dla niego niespodziankę. A potem będzie się nim opiekować. Żeby czuło się tutaj dobrze i bezpiecznie. Nie tylko w dniu ślubowania, ale w ogóle.

Wylosowałem dziewczynkę o imieniu Taisa, a mój przyjaciel Hoan – jakiegoś Adama. Narysowałem na podwójnie złożonym kartonie bukiet czerwonych róż w wazonie we wzorki i podpisałem: „Dla Taisy od Franka”. Niektórzy też przygotowali laurki. Oprócz kwiatów najczęściej pojawiały się na nich serduszka. Kilka było zrobionych z muszelek lub koralików.

Dwudziestego piątego października mama prosiła, żebym włożył białą koszulę i muszkę. Próbowaliśmy się bronić, ale na próżno.

– To uroczysty dzień, Franku! Pasowanie na ucznia – mrugnął do mnie tato.

Tego dnia szliśmy razem do szkoły – tato miał robić pamiątkowe zdjęcia wszystkiego, co będzie się w szkole działo.

Kiedy zgromadziliśmy się w sali gimnastycznej, patrzyłem, jak pani dyrektor dotyka po kolei ramion dzieci ogromnym ołówkiem. Ścisnąłem mocno swoją laurkę, zastanawiając się, w czyje ręce trafi.

A potem nadeszła pora zaproszenia pierwszoklasistek i pierwszoklasistów do naszej klasy. Zwróciłem uwagę na chłopca i dziewczynkę, którzy rozmawiali między sobą w nieznanym mi języku. Szturchnąłem Hoana.

– Słyszałeś? – szepnąłem.

Nie było czasu tego omówić, ponieważ właśnie zaczęły się występy.

Nie mogłem się skupić na ich treści, bo wciąż próbowałem zgadnąć, której dziewczynce będę pomagał. Nie znałem dotąd nikogo, kto miałby tak na imię.

Taisą okazała się ciemnowłosa dziewczynka, która całkiem niedawno mówiła w tajemniczym języku. A przed chwilą deklamowała wiersz po polsku. Co ciekawe, Hoan wylosował jej kuzyna Adama.

– Po jakimu rozmawiacie między sobą? – dopytywaliśmy w trakcie poczęstunku.

– Po romsku – wyjaśnił Adam.

Nie bardzo rozumiałem, o co chodzi, ale wstydziłem się do tego przyznać.

– A ja umiem mówić po wietnamsku – pochwalił się Hoan.

Słuchałem z ciekawością, jak padają słowa romskie i wietnamskie, które znaczyły to samo, a brzmiały zupełnie, zupełnie inaczej.

– Podoba ci się w szkole? – spytałem Taisę.

– Jeszcze nie wiem – przyznała, odgarniając włosy. Zauważyłem, że ma w uszach małe złote kolczyki. Błysnął flesz – to tato pstryknął zdjęcie.

– Romowie są mniejszością etniczną, mieszkają w wielu krajach. Posługują się swoim językiem i językiem kraju, w którym mieszkają. Dlatego nasi Romowie mówią dobrze po polsku – wytłumaczył mi w domu.

Przed snem wciąż myślałem o Taisie. Czulem, że to będzie ciekawa znajomość i że uda nam się zaprzyjaźnić. A może nawet całej czwórce, mimo różnicy wieku? Mnie, Hoanowi, Taisie i Adamowi.

1. Jak wyglądał dzień pasowania na ucznia w szkole Franka?
2. Czego dowiedziałaś/dowiedziałeś się o Taisie i Adamie?
3. Jak uczniowie starszych klas mogą pomagać młodszym koleżankom i kolegom?
4. Zaprojektujcie i wykonajcie prezenty dla uczennic i uczniów klas pierwszych.

(NOWE SŁOWA)

Mniejszość etniczna to grupa obywateli (np. polskich), która wyróżnia się pochodzeniem, językiem i obyczajami oraz dąży do zachowania swojej tradycji i kultury.

Aleksander Fredro

Paweł i Gawęł

Paweł i Gawęł w jednym stali domu,
Paweł na górze, a Gawęł na dole;
Paweł, spokojny, nie wadził¹ nikomu,
Gawęł najdziksze wymyślał swawole².
Ciągłe polował po swoim pokoju:
To pies, to zajęc – między stoły, stolki
Gonił, uciekał, wywracał koziółki,
Strzelał i trąbił, i krzyczał do znoju³.
Znosił to Paweł, nareszcie nie może;
Schodzi do Gawęła i prosi w pokorze:
– Zmiłuj się, waćpan⁴, poluj ciszej nieco,
Bo mi na górze szyby z okien lecą.
A na to Gawęł: – Wolność⁵, Tomku,
W swoim domku.
Cóż było mówić? Paweł ani pisnął,
Wrócił do siebie i czapkę nacisnął.
Nazajutrz Gawęł jeszcze smacznie chrapie,
A tu z powały⁶ coś mu na nos kapie.
Zerwał się z łóżka i pędzi na górę.
Stuk! puk! – Zamknięto. Spogląda przez dziurę
I widzi... Cóż tam? Cały pokój w wodzie,
A Paweł z wędką siedzi na komodzie⁷.
– Co waćpan robisz? – Ryby sobie łowią.
– Ależ, mospanie⁸, mnie kapie po głowie!
A Paweł na to: – Wolność, Tomku,
W swoim domku.
Z tej powiastki morał w tym sposobie:
Jak ty komu, tak on tobie.

¹ nie wadził – nie przeszkadzał.

² swawole – figle, psoty.

³ do znoju – aż ktoś się zmęczy.

⁴ waćpan – zwrot grzecznościowy: proszę pana, szanowny panie.

⁵ wolność – mieć swobodę, robić, co się chce.

⁶ z powały – z sufitu.

⁷ komoda – szafka, skrzynia.

⁸ mospanie – miły panie, proszę pana.

1. Jak zachowywali się Paweł i Gawęł?
2. Przeczytajcie dwa ostatnie wersy wiersza. Ostatni z nich to morał. Jak go rozumiesz?
3. Jak sąsiedzi mogą sobie pomagać?
4. Odegrajcie w klasie scenki pt. „Jak ty komu, tak on tobie”.

Roksana Jędrzejewska-Wróbel

Bo to było tak...

Zaprosiłem Hoana do domu i bardzo się cieszyłem, że się zgodził przyjść. Lubię, jak mnie ktoś odwiedza, a poza tym Hoan miał przynieść tangram.

Hoan jeszcze nigdy u mnie nie był. Umówiliśmy się na trzecią. Już się nie mogłem doczekać, więc wyjrzałem przez okno. I zobaczyłem Hoana, jak idzie – prosto do mojego bloku. Ucieszyłem się, że przyjdzie wcześniej i będziemy mieli więcej czasu na zabawę.

Ale Hoan zrobił coś dziwnego – zamiast nacisnąć domofon, usiadł na ławce na placu zabaw. Machałem do niego, ale on mnie nie widział, bo co chwilę patrzył na zegarek. Bez sensu tak siedzieliśmy – ja u góry, a on na dole. Chciałem zejść na dół, ale wtedy Hoan nagle wstał, podbiegł do domofonu i zadzwonił. No to znowu się ucieszyłem i jak mu mama otworzyła, to zawołałem: „Hurra!” i zacząłem skakać po łóżku. Myślałem, że wejdzie do pokoju i zacznie skakać ze mną, ale nie. Stał tylko w drzwiach i się uśmiechał. Zapytałem, czemu tak stoi, a on powiedział, że nie wie, czy może wejść, bo go przecież nie zaprosiłem. No to się zacząłem śmiać, czy on jest jakaś księżniczka, którą trzeba sto razy zapraszać. Wtedy Hoan wszedł i usiadł na krześle, ale wyglądał, jakby wcale nie miał ochoty się ze mną bawić. Bez sensu taka wizyta. Najpierw siedział na podwórku, a teraz znowu siedzi na krześle. A ja tak na niego czekałem! Zrobiło mi się strasznie przykro. Tak przykro, że o mało się nie popłakałem. Ale nie chciałem płakać przy Hoanie, żeby się ze mnie nie śmiał, więc zawołałem:

– Skoro nie chciałeś przychodzić, to możesz sobie iść do domu!

I Hoan wyszedł. A teraz jest na mnie obrażony. Nic z tego nie rozumiem. Tak się cieszyłem na wspólną zabawę, a on nawet nie zdążył mi pokazać tangramu.

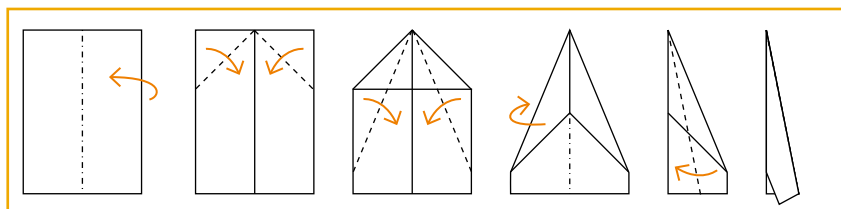
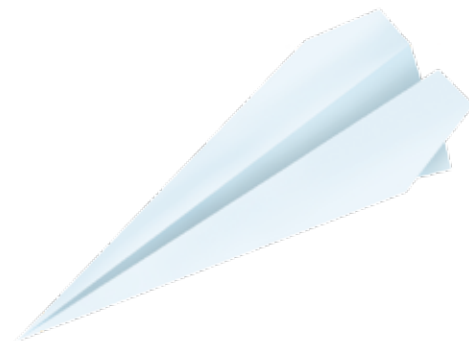
* * *

Emil zaprosił mnie do siebie do domu. Bardzo się ucieszyłem na wspólną zabawę; Emil miał mi pokazać swoje modele samolotów. Nigdy jeszcze u niego nie byłem i trochę się denerwowałem. Zawsze, kiedy idę dokąd pierwszy raz, bardzo się przejmuję. Umówiliśmy się na trzecią, ale nie mogłem się doczekać, więc wyszedłem pół godziny wcześniej. Okazało się, że blok Emila jest niedaleko i szybko tam doszedłem. Chciałem zadzwonić domofonem, ale przypomniałem sobie, że rodzice zawsze powtarzają, że trzeba być punktualnym, czyli nie przychodzić ani za późno, ani za wcześnie, tylko dokładnie wtedy, kiedy się umówiliśmy. No to nie zadzwoniłem, tylko usiadłem na ławce i cały czas sprawdzałem na zegarku godzinę, żeby było punktualnie. Jak się w końcu zrobiła za pięć trzecia, to pobiegłem do domofonu. Myślałem, że Emil czeka tak samo jak ja na naszą zabawę, ale on nawet nie podszedł do drzwi, kiedy przyszedłem. Otworzyła mi jego mama. Była bardzo miła, ale przecież to nie z nią miałem się bawić. Pomyślałem, że może Emil zapomniał o tym, że się umówiliśmy. Albo że umówił się z kimś innym, bo z jego pokoju słychać było jakieś krzyki. Poszedłem tam – Emil skakał po łóżku i wrzeszczał, jakby go w ogóle nie obchodziło, że już jestem. Jak mnie zobaczył, przestał wrzeszczeć i zapytał, czemu tak stoję. Nie można się komuś wpychać do pokoju bez pytania. Tata mówi, że to niegrzeczne, dlatego powiedziałem, że przecież mnie nie zaprosił. A wtedy Emil zaczął się ze mnie śmiać i przezywać od księżniczek.

Wszedłem, ale było mi bardzo przykro i odechciało mi się tej całej zabawy. Emilowi chyba też, bo jak tylko usiadłem na krześle, to powiedział, żebym sobie poszedł. No to szybko wyszedłem, bo nie chciałem, żeby widział, jak płaczę. Nic z tego nie rozumiem. Po co on mnie w ogóle zapraszał? Tak się cieszyłem na wspólną zabawę, a nawet nie zobaczyłem tych samolotów.

- Zróbcie samoloty z papieru. Puszczajcie samoloty tak, żeby leciały jak najdalej i jak najdłużej.

1. Odszukaj w tekście informacje o tym, kiedy i gdzie dzieje się akcja opowiadania.
2. Co było powodem nieporozumienia między Emilem a Hoanem? Co czuł każdy z chłopców?
3. Odegrajcie w parach scenkę rozmowy Emila i Hoana, która odbyła się w domu Emila.
4. Co poradzilibyście Emilowi, a co Hoanowi, żeby chłopcy wyjaśnili nieporozumienie? Napiszcie rady dla wybranego chłopca.

Cztery żywioły

Wędrowiec 1: *(zerkając w niebo)*

Co za pogoda! Zaraz będzie lało.
Znowu zmokniemy!

Wędrowiec 2:

I przemoczymy w kałużach buty. Brr!

Wędrowiec 1:

Przyjemniej by się nam wędrowało,
gdyby nie ta woda – wszędzie jej pełno!

Woda: *(z oburzeniem)*

Ale przecież bez wody nie byłoby
przyrody! Nie byłoby was!
Bez wody w ogóle się nie da
żyć, nie wiedzieliście o tym?

Wędrowiec 1:

Może i racja...?

Wędrowiec 2:

Ależ mi się chce pić!
(wyciąga butelkę wody, pije łapczywie)
Od razu lepiej!

Woda: *(z uśmiechem)*

A nie mówiłam?
*(idą dalej, jednemu z Wędrowców wiatr
zwiewa czapkę)*

Wędrowiec 1: *(goniąc czapkę)*

Zostaw, to moje! Nieznośne wietrzyśko!

Powietrze:

Przepraszam, to było
niechcący. Ale za to
przegoniłem chmury,
teraz już nie zmokniecie.

Wędrowiec 2:

Dzięki, to miłe.

Powietrze: *(z dumą)*

A wiecie, że gdyby nie ja,
nie moglibyście oddychać?

Wędrowiec 1:

Chwalipięta...

Powietrze: *(ciągnie dalej, niezrażone)*

I tamto ognisko beze mnie też
by się nie mogło palić!

Wędrowiec 2:

O, rzeczywiście! Tam jest ognisko!

Wędrowiec 1:

(do siedzących wokół ogniska)
Możemy się przysiąść?
*(siada na kamieniu i wyciąga rękę
w stronę ognia)*
Mmm, jak ciepłutko...

Ogień:

Uważaj! *(Wędrowiec 1,
przestraszony, odsuwa rękę)*
Chętnie cię ogrzeję,
ale pamiętaj: nie igra się z ogniem!

Wędrowiec 1:

Już dobrze, dobrze... Wiem,
że na ciebie trzeba uważać.

Ogień:

Nie tylko na mnie – każdy z nas,
żywiołów, potrafi być niebezpieczny.
Ale wszystkie cztery są ci potrzebne.

Wędrowiec 2:

Cztery?... Zgoda, piję wodę, wdycham
powietrze, ogrzewam się przy ogniu...
To trzy, a gdzie czwarty żywioł?

*(gdzieś spod Wędrowca 2 odzywa się
oburzony głos)*

Ziemia:

A na czym siedzisz?!
*(Wędrowiec 2 zrywa się
z krzykiem, zaskoczony)*

I na czym teraz stoisz? Na ziemi,
prawda? A po czym dzisiaj
wędrowałeś?

1. Podzielcie kartkę na cztery części. Na każdej z nich napiszcie nazwę jednego żywiołu: woda, ogień, powietrze i ziemia. Następnie uzupełnijcie każdą część słowami, które kojarzą się z danym żywiołem.
2. Przygotujcie stroje, rekwizyty i scenografię. Odegrajcie scenkę pod tytułem „Cztery żywioły”.
3. Którym żywiołem chciałabyś/chciałbyś być?
Narysuj i podpisz.

Cóż... taka praca!

ZAUŁEK SŁÓWEK

Było

Jesień znów miała dziś huk roboty!
Najpierw pędzelkiem machała złotym –
przemalowała dębom korony,
przebrała buki, przebrała klony –
wsadziła w lesie rydze i kanie,
wrzosa wysiała nam na polanie.

Jest

Teraz mgły mokre rozwiesza wszędzie,
kasztany strąca z drzew i żołądzie,
a na dodatek dni wciąż nam skraca
i nie chce przestać! Cóż... taka praca.

Będzie

Już wkrótce zrzuci z drzew całe złoto,
w kałuże zdmuchnie je albo w błoto,
na pożegnanie śniegiem nam sypnie...
i zniknie!

1. Przeczytajcie wiersz.
2. Pokażcie ten wiersz za pomocą gestów i ruchu.
3. Napisz i namaluj, co jeszcze może robić Pani Jesień.
4. Która zwrotka opowiada o tym, co teraz robi Pani Jesień?
Która zwrotka opowiada o tym, co robiła wcześniej?
Która zwrotka opowiada o tym, co będzie robiła potem?
5. Odszukajcie w wierszu wyrazy oznaczające czynności lub stany i pogrupujcie je według wzoru.

Czas przeszły

już się zdarzyło

przemalowała

Czas teraźniejszy

dzieje się teraz

rozwiesza

Czas przyszły

wydarzy się w przyszłości

zniknie

6. Dokończ zdania, każde inaczej, np. Ja zbieram liście w parku. Ty zbierasz jabłka w sadzie.

Ja zbieram...

My zbieramy...

Ty zbierasz...

Wy zbieracie...

On zbiera...

Oni zbierają...

Ona zbiera...

One zbierają...

Ono zbiera...

- Napisz te zdania w czasie przeszłym, np. Ja wczoraj zbierałam/zbierałem liście w parku. Ty zbierałaś/zbierałeś jabłka w sadzie.
- Napisz te zdania w czasie przyszłym, np. Ja jutro będę zbierać liście w parku. Ty jutro będziesz zbierać jabłka w sadzie.

ZWRÓĆ UWAGĘ

Wyrazy oznaczające:

- **czynności** (odpowiadające na pytanie: **co robi?**), np. *śpiewa, podlewa,*
- **stany** (odpowiadające na pytanie: **co się z nim dzieje?**), np. *śpi, znika* – to **czasowniki**.

Czasowników możemy użyć w czasie:

- **przeszłym**, np. *zrobił, czytała,*
- **teraźniejszym**, np. *robi, czyta,*
- **przyszłym**, np. *będzie robić (zrobi), będzie czytać (przeczyta).*

Natalia Usenko

Ziemia

Zawsze chciałem wiedzieć,
co się kryje w ziemi.

W tym królestwie kretów
i czarnych korzeni.

Jakie skarby skrywa?

Jakie tajemnice?

Co tam porabiają
myszy i dżdżownice?

Chciałbym kiedyś zwiedzić
wszystkie te jaskinie –
pod powierzchnię ziemi
spuścić się na linie,
znaleźć piękny kryształ
w jej głębinach ciemnych.
Albo może jakiś
kamień drogienny?

Nocą śpię w swym łóżku.
Dzień już dobiegł końca.
Śpię, a Ziemia nie śpi –
krąży wokół Słońca.
Obraca się, niesie jak na karuzeli
mnie,
ocean, góry
i stada gazeli,
miasta pełne światła,
węże na pustyni...

A dokoła Kosmos,
ciemny i olbrzymi.

1. Przeczytaj wiersz. Wypisz z niego pytania.
2. Jak się nazywa nasza planeta?
Czy znasz nazwy innych planet?
3. Namalujcie własne ilustracje do wiersza.
Nadajcie im tytuły. Przygotujcie wystawę.

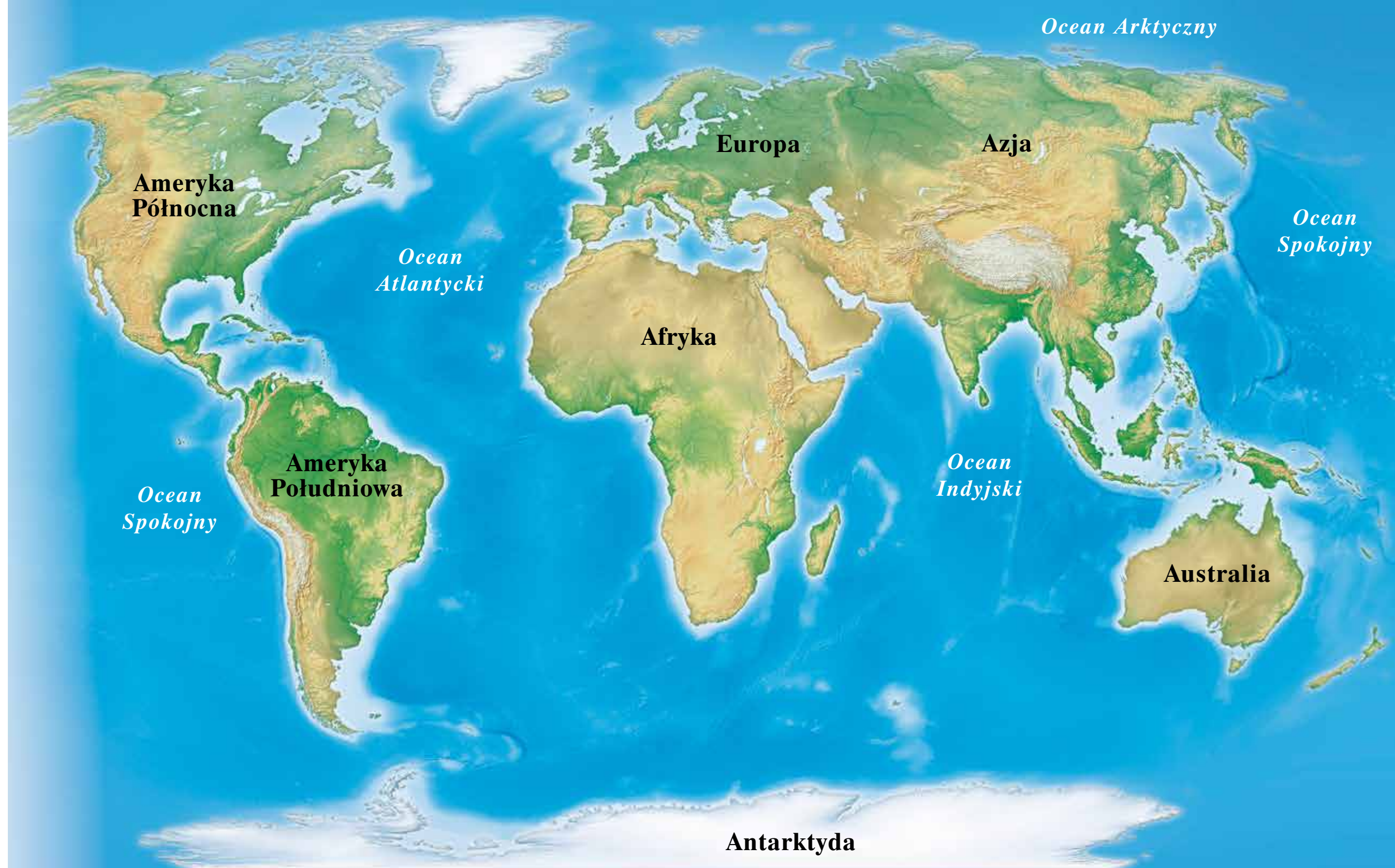

Ziemia widziana z kosmosu.

Kontynenty

Na mapie świata zobaczycie ogromne lądy otoczone oceanami. Te lądy to kontynenty:

- Ameryka Północna,**
 - Ameryka Południowa,**
 - Europa,**
 - Azja,**
 - Afryka,**
 - Australia**
- oraz **Antarktyda.**

Wybieramy się w podróż palcem po mapie przez wszystkie kontynenty.

Naszym przewodnikiem będzie Obieżyświat.

1. Wymyślcie w parach pytania dotyczące kontynentów. Zadajcie je w klasie.
2. Przygotujcie w grupach etykiety ze słowami, zdjęcia i ilustracje związane z każdym z kontynentów. Wykonajcie ze zgromadzonych materiałów klasową mapę kontynentów.

róża wiatrów

Europa

Naszą podróż zaczynamy od Europy. Chcemy lepiej poznać ten kontynent. Podzieliliśmy się na grupy, każda z nich dostała inne zadanie. Po wykonaniu zadań wyniki naszej pracy zaprezentujemy w klasie. Zachęcamy was, żebyście także zostali podróżnikami.

GRUPA I

- Oglądamy krajobrazy.
- Poznajemy zwierzęta i rośliny.

Wołga – najdłuższa rzeka Europy.

Fiordy w Norwegii.

Alpy – najwyższe europejskie góry.

żubr

Pola lawendy we Francji.

GRUPA II

- „Zwiedzamy” miasta.
- Poznajemy architekturę i zabytki.

Każdy kraj w Europie ma swoją historię, kulturę i tradycje. W każdym kraju można podziwiać zarówno zabytki, jak i nowoczesną architekturę.

Bazylika Świętego Piotra w Watykanie.

Dawna i nowoczesna architektura Londynu, stolicy Wielkiej Brytanii.

Ruiny starożytnej świątyni na Akropolu w Atenach, stolicy Grecji.

GRUPA III

- Dowiadujemy się, w jakim celu powstała Unia Europejska.
- Szukamy informacji o symbolach Unii Europejskiej: jej fladze i hymnie.

W Europie jest 46 państw. Niektóre z nich postanowiły się połączyć w unię, aby sobie pomagać. Polska należy do Unii Europejskiej od 1 maja 2004 roku.

Tak wygląda flaga Unii Europejskiej.

UNIA EUROPEJSKA MA WŁASNĄ FLAGĘ I HYMN

Hymn Unii to fragment IX symfonii skomponowanej przez Ludwiga van Beethovena (czytaj: wan betowena).

GRUPA IV

- Zbieramy ciekawostki.
- Organizujemy turniej wiedzy o Europie.

Najmniejsze państwo w Europie to **Watykan**.
Najwyższa góra to **Mont Blanc** (czytaj: mą błą).
Największa wyspa to **Wielka Brytania**.
Największy czynny wulkan to **Etna** we Włoszech.

1. Przeczytaj wypowiedzi dzieci mieszkających w różnych krajach Europy. Zwróć uwagę na wyrazy napisane wielką literą.
2. Na podstawie przeczytanych informacji uzupełnij tabelkę według wzoru.

Imię	Państwo	Miasto
Lotta	Niemcy	Kolonia

3. Odszukaj w wypowiedziach dzieci nazwy geograficzne.

ZAŁĘK SŁÓWEK

ZWRÓĆ UWAGĘ

Wielką literę piszemy na początku:

- zdań,
- imion i nazwisk, nazw narodowości,
- nazw geograficznych: państw, miast, kontynentów, gór, rzek, jezior, mórz, oceanów, wysp,
- tytułów, np. książek, filmów.

Dagny

Jestem Norweżką. Mój dom znajduje się w miejscowości Bergen położonej nad Morzem Północnym. Lubię podróżować. Z ostatniej wycieczki na Jawę przywiozłam lalki jaważki. Jawa to wyspa. Należy do Indonezji.

Lotta

Przez moje miasto przepływa rzeka Ren. Mieszkam w Kolonii w Niemczech. Mam psa Rekxa. To owczarek niemiecki.

Augusto

Mieszkam w Lizbonie. Jestem Portugalczykiem. Mój tata jest marynarzem. Teraz płynie przez Ocean Atlantycki do Ameryki Południowej.

Amelia

Moją ojczyzną jest Francja. Z okna mojego domu widać wieżę Eiffła (czytaj: ajfla). Łatwo odgadnąć, gdzie mieszkam. Lubię sport, muzykę argentyńską i chińskie potrawy. Mówię po francusku i angielsku.

Antonio

Mój tata jest Włochem – Europejczykiem, a mama Hinduską. Urodziła się w Indiach. Razem z rodzicami mieszkam we Włoszech, w Rimini.

Franek

Jestem Polakiem. Mieszkam w Katowicach. Babcia i dziadek mówią gwara śląską, często zwracają się do mnie Francik.

Tatiana

Mieszkam w Rosji, w miejscowości Wołgograd. Chętnie chodzę do kina. Ostatnio obejrzałam film „Wyspa strachów”.

Bence

Mój kraj to Węgry. Mieszkam w Budapeszcie. Lubię tańce węgierskie. Potrafię zatańczyć czardasza.

4. Zadajcie sobie w parach takie pytania, na które odpowiedzi znajdziecie w tekstach dzieci.
5. Przepisz i uzupełnij tekst:
Nazywam się Mieszkam w ..., przy ul. Najbliżej mojej miejscowości znajdują się następujące miasta:

6. Napisz nazwy wybranych krajów, a potem dokończ według wzoru.
Węgry – węgierski, Niemcy – niemiecki
7. Sprawdź na mapie i napisz, przez jakie kraje przepływa rzeka Ren.
8. Wybierz nazwy innych europejskich państw i napisz według wzoru.
Czechy – Czeszka, Czech

14 X – Dzień Edukacji Narodowej. Składamy najlepsze życzenia wszystkim osobom pracującym w naszej szkole. Niech spełniają się Wasze plany i marzenia!

10 X – W Turnieju Trudne Słówka wzięły udział klasy drugie i trzecie naszej szkoły. Kto wygrał? Niestety nie my. Zwycięzcą została klasa 3 b. Gratulujemy!

30 IX – Dzień Chłopaka. Z okazji Dnia Chłopaka zorganizowałyśmy dyskotekę. Były specjalne muzyczne dedykacje dla wszystkich naszych kolegów. Co na to chłopcy? Uznali, że był to świetny pomysł!

23 IX – Święto Pieczonego Ziemniaka. Wspólnie z rodzicami zorganizowaliśmy pieczenie ziemniaków. Zamiast talerzy użyliśmy liści kapusty. Śpiewaliśmy piosenki i opowiadaliśmy o różnych zwyczajach związanych z jesienią.

11 IX – Spotkanie z panią pedagog. Jego temat brzmiał: „Czy każdy z nas uczy się w taki sam sposób?”. Stwierdziliśmy, że warto częściej organizować takie spotkania.

7 IX – Ruszyła nasza strona internetowa. Stronę pomógł nam zrobić kuzyn Leny – pan Artur, który jest informatykiem i zajmuje się grafiką komputerową. Bardzo dziękujemy!

- Kto pomógł klasie 3a przygotować stronę WWW?
 - Tata Leny.
 - Mama Leny.
 - Kuzyn Leny.
- Kim jest pan Artur?
 - Informatykiem, który naprawia komputery.
 - Informatykiem, który zajmuje się grafiką komputerową.
 - Informatykiem, który uczy w szkole.
- Jak brzmiał temat spotkania z panią pedagog? Napiszcie, stosując cudzysłów.
- Z okazji Dnia Chłopaka dziewczyny zorganizowały...
 - wyjście do kina.
 - dyskotekę.
 - poczęstunek.

- W turnieju ortograficznym wygrała klasa...
 - 2a.
 - 3a.
 - 3b.
- Co dzieci zapisały pod datą 23 września?
 - Spotkanie z rodzicami.
 - Święto Pieczonego Ziemniaka.
 - Pierwszy dzień jesieni.
- Z tekstów „Aktualności” wypisz wyrazy z:
 - ó wymiennym,
 - ó niewymiennym,
 - z końcówką -ów.
- Która informacja w „Aktualnościach” składa się tylko ze zdań oznajmujących? Napisz datę i tytuł tej informacji.
- Zaproponuj własne życzenia z okazji Dnia Edukacji Narodowej. Napisz je.
- Poszukajcie strony internetowej waszej miejscowości. Napiszcie jej adres.

Autorki: **Maria Lorek, Monika Zatorska**

Konsultanci:

konsultacja merytoryczno-dydaktyczna – **dr hab. Eugenia Rostańska**; językowa – **prof. dr hab. Jerzy Podracki**;
przyrodnicza – **dr Katarzyna Wójcik**

Redakcja merytoryczna: **Magdalena Chlebowska, Alina Namiecińska**

Redakcja językowa: **Monika Niewielska**

Dyrektor artystyczny, koncepcja graficzna: **Artur Matulaniec**

Grafik, projekt okładki: **Katarzyna Trzeszczkowska**, grafik: **Ewa Marszał**

Teksty: **Paweł Beręsewicz, Agnieszka Frączek, Aleksander Fredro, Roksana Jędrzejewska-Wróbel, Janusz Korczak, Anna Onichimowska, Joanna Papuzińska, Igor Sikirycki, Natalia Usenko, Adam Wajrak**

Fotoedycja, produkcja sesji: **Maciej Marcinek**

Rekwizyty: **Beata Stachańczyk**

Skład i lamowanie: **Maria Kaszkowiak, Olga Latuszkiewicz, Jarosław Pawłowski**

Redakcja techniczna: **Maria Kaszkowiak, Olga Latuszkiewicz**

Korekta: **Ewa Grzona**

Wydanie I, 2016

Wydawca: **Ministerstwo Edukacji Narodowej**

Warunki korzystania z podręcznika: www.naszaszkola.men.gov.pl

Adaptacja dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (uczniów niepełnosprawnych mających trudności w uczeniu się i/lub komunikowaniu się, w tym niesłyszących i słabosłyszących, z upośledzeniem umysłowym, autyzmem i afazją)

Adaptacja polegała na modyfikacji tekstów i ilustracji z uwzględnieniem potrzeb komunikacyjnych i edukacyjnych ww. uczniów.

Szczegółowe omówienie wprowadzonych zmian znajduje się w poradniku dla nauczyciela dostępnym na stronie:

www.naszelementarz.men.gov.pl

Uniwersytet Warszawski, Wydział Polonistyki, Pracownia Lingwistyki Mięgowej, ul. Krakowskie Przedmieście 26/28, 00-927 Warszawa

Autorzy: **Agnieszka Bajewska-Kolodziejak, Magdalena Baranowska, Katarzyna Cichocka-Segiet, Emilia Danowska-Florczyk, Piotr Mostowski, Paweł Rutkowski, Małgorzata Skuza, Krystyna Ziątek**

Recenzenci: recenzja surdopedagogiczna – **Justyna Kowal**; oligofrenopedagogiczna – **Beata Rola**;

w zakresie alternatywnych i wspomagających metod komunikacji – **Agnieszka Pilch**; językowa – **Małgorzata Burta**

Redaktorzy merytoryczni: **Paweł Rutkowski, Piotr Mostowski**

Redaktor językowa: **Emilia Danowska-Florczyk**

Adaptacja grafik, skład i lamowanie: **Łukasz Kamieniak**

Kierownik adaptacji: **Paweł Rutkowski**

Rok adaptacji: 2016

Materiały na licencji Creative Commons – Uznanie Autorstwa 3.0 Polska (szczegóły www.naszaszkola.men.gov.pl):

Teksty: **Paweł Beręsewicz, Agnieszka Frączek, Aleksander Fredro, Roksana Jędrzejewska-Wróbel, Janusz Korczak, Anna Onichimowska, Natalia Usenko, Adam Wajrak**

Ilustratorzy: **Magdalena Babińska** – s. 9, 22, 30, 31, 62–63; **Ilona Brydak** – s. 16–17, 54–55; **Marta Drapiewska** – I, II, IV strona okładki, strona tytułowa, s. 2, 4–5, 9, 28, 29, 42, 44, 45, 60–61;

Alicja Gapińska – s. 10–11, 24–25; **Andrzej Gosik** – s. 38–39; **Artur Gulewicz** – s. 12, 13, 46–47; **Mikołaj Kamler** – s. 18–19; **Elżbieta Kidacka** – s. 16 (kwiaty); s. 17 (chłopiec-pszczoła);

Łukasz Król – s. 56–57, 58–59, III strona okładki; **Artur Matulaniec** – s. 10, 24, 32, 42, 52, 60 (szyldy); s. 16 (prezent); s. 56, 58 (Obieżyświat); **Monika Pollak** – s. 6–7; **Daniel Rudnicki** – s. 26–27, 32–33;

Marianna Sztyma – s. 52–53; **Dariusz Twardoch** – s. 20–21.

Fotograficy i fotografie: Maciej Czajka – s. 38 (owoce dębu); **Kancelaria Sejmu** – s. 14 (Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej); **Maciej Marcinek** – s. 14 (budynek Ministerstwa Edukacji Narodowej); **Tomasz Piłat/Robert Sobociński** – s. 15 (laska marszałkowska, dzieci w sejmie – 2), s. 34, 43, 48, 49, 50, 51, 56 (dzieci); **Tomasz Piłat** – s. 17 (podkładka), s. 30 (pieczywo – 6), s. 35 (prace przyrodnicze – 3, zabawki – 4), s. 42 (drożdże), s. 43 (doświadczenie – 3), s. 48 (samolot); **Krzysztof Wilczyński/Muzeum Narodowe w Warszawie** – s. 36 (obraz „Jesień”); https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Roztocze_konik_polski.jpg – s. 9 (konik polski); https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Logo_Roztockiego_Parku_Narodowego; <https://pl.wikipedia.org/wiki/Porost> – s. 41 (porost); https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Cantharellus_cibarius047.jpg – s. 42 (kurka); https://pl.wikipedia.org/wiki/Muchomor_sromotnikowy; <https://pixabay.com> – s. 57 (róża wiatrów); https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Flag_of_Europe.svg – s. 59 (flaga Unii Europejskiej).

Materiały poza licencją Creative Commons – Uznanie Autorstwa 3.0 Polska (szczegóły www.naszaszkola.men.gov.pl):

Teksty: **Joanna Papuzińska** – wiersz „Ja” można nieodpłatnie publikować przez 10 lat od dnia 11 grudnia 2015 r.; **Igor Sikirycki** – wiersz „Naiwny” można nieodpłatnie publikować przez 10 lat od dnia 15 stycznia 2016 r.

Zdjęcia i agencje fotograficzne: Photogenica – s. 8 (chłopiec); vovan13/Photogenica – s. 8 (telefon); Manka/Photogenica – s. 8 (przełom Dunajca); Skrzypczak/Reporter/East News – s. 8 (domy w Chochołowie); Wojciech Zatwarnicki/Reporter/East News – s. 8 (Polonina Caryńska); Richard Semk/Photogenica – s. 9 (zamek w Malborku); Marek Bazak/East News – s. 9 (las); M.Lasyk/Reporter/East News – s. 9 (rzeka Wieprz); Photogenica – s. 9 (ramy obrazów); Photogenica – s. 14 (flagi); tarczas/Photogenica – s. 14 (Pałac Prezydencki); Zenon Zyburtowicz/East News – s. 14 (siedziba sejmu i senatu); Jakub Wysocki/Reporter/East News – s. 15 (sala posiedzeń sejmu); Photogenica – s. 16 (pani pedagog); Laski Diffusion/EastNews – s. 18 (Janusz Korczak); Madllen/Photogenica – s. 28 (ziarna żyta, pszenicy, jęczmienia, owsa, prosa, kukurydzy); spline_x/Photogenica – s. 29 (ziarna rzepaku); Photogenica – s. 29 (ziarna słonecznika); Photogenica – s. 29 (ziarna soi); East News – s. 31 (zbiór zboża); Roger Ashford/Photogenica – s. 38 (owoce dzikiej róży); Photogenica – s. 39 (liść dębu); Aleksander Bolbot/Photogenica – s. 40–41 (las); Duncan Usher/ardea.com/East News – s. 40 (dzieciol czarny); FLPA/East News – s. 40 (nadobnica alpejska); East News – s. 40 (czarka szkarłatna); Premium Stock/East News – s. 40 (soplówka bukowa); Bob Gibbons/ardea.com/East News – s. 41 (zaba trawna); Value Stock Images/East News – s. 41 (ropucha szara); UIG Nature Environment/East News – s. 41 (salamandra plamista); Marek Bazak/East News – s. 41 (mech); Martina L/Photogenica – s. 42 (grzyby pleśniowe); Achim Glatz /CD/ Photogenica – s. 42 (muchomor czerwony); Maslov Dmitry/Photogenica – s. 42 (maślak zwyczajny); Photogenica – s. 56 (Ziemia); Vlad61/Photogenica – s. 58 (Wolga); tom.griger/Photogenica – s. 58 (fiordy); wildman/Photogenica – s. 58 (Alpy); Wojciech Stróżyk/Reporter/EastNews – s. 58 (złub); PinkBadger/Photogenica – s. 58 (las brzoźowy); GBP27/Photogenica – s. 58 (lawendowe pole); quixoticsnd/Photogenica – s. 59 (Londyn); whitewizard/Photogenica – s. 59 (Bazylika św. Piotra); SergeyAK/Photogenica – s. 59 (Partenon); Antonio GuillemF/Photogenica – s. 62 (grafik komputerowy); Photogenica – s. 62 (pani pedagog).

Zdjęcia agencji fotograficznych można nieodpłatnie publikować m.in. do użytku edukacyjnego i promocyjnego (szczegóły www.naszaszkola.men.gov.pl).

Minister Edukacji Narodowej zgodnie z art. 22c ust. 3 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty, Dz.U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572, z późn. zm. zasięgnął opinii rzeczoznawców: dr hab. Ewy Skrzetuskiej i dr hab. Katarzyny Klośńskiej.

„Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 3. Część 1A” oraz „Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 3. Część 1B” autorem Marii Lorek, Moniki Zatorskiej zostaje dopuszczony z mocy prawa do użytku szkolnego (art. 22c ust. 2 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty, Dz.U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572, z późn. zm.). Rok dopuszczenia: 2016

MAPA EUROPY

1 LUKSEMBURG	3 MONAKO	6 SŁOWENIA	9 CZARNOGÓRA
2 LIECHTENSTEIN
(czytaj: lichtensztajn)	4 WATYKAN	7 CHORWACJA	10 KOSOWO
	5 SAN MARINO	8 BOŚNIA I HERCEGOWINA	11 MACEDONIA

„Nasza szkoła.
Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 3.”
składa się z czterech części:

1. część

2. część

3. część

4. część

Warszawa 2016
ISBN 978-83-65152-37-4 (całość)
ISBN 978-83-65152-38-1 (część 1a)

MINISTERSTWO
EDUKACJI
NARODOWEJ